

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

2022

Bc. Eva Hynarová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychologie a patopsychologie

Diplomová práce

Bc. Eva Hynarová

Problematika odstraňování tetování v období dospělosti

Olomouc 2022

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Pugnerová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala zcela samostatně, výhradně a jedine s využitím dostupné odborné literatury uvedené v seznamu literatury.

V Olomouci dne _____

Podpis autorky

Anotace

Diplomová práce se zabývá možnostmi odstraňování tetování ve specifické etapě ontogenetického vývoje člověka, v období dospělosti. Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část, vycházející ze studia odborné literatury, objasňuje základní fakta o tetování a představuje současné možnosti jeho odstranění i s ohledem na specifika kůže. Představuje dospělost, jako specifickou etapu lidského života, spolu se svými jedinečnými znaky a překážkami, se kterými se může potetovaný člověk potýkat a které mohou odstranění tetování ovlivnit. Cílem empirické části je stanovit nejvyhledávanější metodu odstranění tetování, spolu s důvody vedoucí k odstranění a snahou definovat jedince s odstraněným tetováním jako specifickou skupinu. Podstatou je nalezení korelace mezi zkoumanými jevy.

Klíčová slova

Tetování, odstranění tetování, dospělost, laser, cover up, ranná dospělost, střední dospělost, pozdní dospělost, chyby v sociální percepci

Anotation

The diploma thesis deals with the possibilities of tattoo removal in a specific stage of human ontogenetic development, in adulthood. The work is divided into two parts. The theoretical part, based on the study of professional literature, clarifies the basic facts about tattooing and presents the current possibilities of its removal with regard to the specifics of the skin. It represents adulthood, as a specific stage of human life, along with its unique features and obstacles that a tattooed person may face and that may affect tattoo removal. The aim of the empirical part is to determine the most sought after method of tattoo removal, together with the reasons leading to removal and the effort to define individuals with tattooed removal as a specific group. The essence is to find a correlation between the studied phenomena.

Key words

Tattoos, tattoo removal, adulthood, laser, cover up, early adulthood, mid adulthood, late adulthood, errors in social perception

Obsah

1	Definice tetování.....	7
1.1	Funkce tetování	8
1.2	Druhy tetování	9
1.3	Průběh aplikace tetování v profesionálním salonu	11
2	Tetování v období dospívání	13
3	Kůže, její specifika a funkce	15
3.1	Laser v estetické dermatologii.....	18
4	Způsoby odstranění tetování.....	20
4.1	Komplikace	27
5	Dospělost, její znaky a proměny	29
5.1	Mladá dospělost.....	31
5.2	Střední dospělost	34
5.3	Starší dospělost.....	36
6	Moderní společnost a její vztah k tetování	39
6.1	Předsudky	40
6.2	Chyby ve vnímání druhých lidí	42
7	Cíle výzkumu.....	46
8	Teoretická východiska	47
8.1	Stanovení výzkumných otázek a hypotéz.....	47
8.2	Výzkumný soubor	48
9	Sběr dat	49
10	Výzkumné metody.....	50
10.1	Metoda statistického zpracování získaných dat.....	50
11	Vyhodnocení výsledků výzkumu.....	51
12	Diskuze	61
	Závěr.....	64

Teoretická část

Úvod

Existuje-li jev, který je specifický pro lidstvo a její prvotní společenství po celém světě přes celou jeho historii až do současné doby, ovlivněný i přes svůj vývoj řadou historických či společenských událostí, jedná se určitě o tetování, které lze právem nazývat jako fenomén.

Fenomén jistě proto, že je součástí lidské kultury, ať je spojen s tisíciletými tradicemi spojenými s rituály či módní vlnou, svěbytným uměním nebo zkrátka specifikem určité společenské subkultury či sebevyjádřením jedince. Tetování plní rozmanité spektrum navzájem se prolínajících funkcí, které jsou, stejně jako ona trvalá ozdoba samotná, výjimečným a neopakovatelným znakem svého nositele.

Člověka vedou k aplikaci tetování různé důvody. V řadě zemí světa se jedná o kulturní znak spojený s mnoha význačnými životními etapami, pro jiného jde o významnou událost, kterou chce mít doslova vrytou pod kůži, jiný vyjadřuje svou individualitu, někdo se může vést módní vlnou. Tak či onak, takových důvodů je stejně jako samotných nositelů a nejspíš je náročné definovat jednotnou skupinu důvodů či motivací, které by postihly každého jedince.

Stejně tak lze na tento fenomén nahlížet z nespočtu různých úhlů pohledu. Zde se naskýtá pohled, který definuje tento fenomén z hlediska specifického ontogenetického období člověka, dospělosti. Člověk se během života neustále mění a vyvíjí do svého vrcholu až do postupných involučních změn. Ve své jedinečné životní etapě mění názory, hodnoty až do své individuální identity, která se s jinou na světě nikdy shodovat nebude. S tím souvisí také rozdílné postoje a motivy k trvalému tetování, který již s jedincem zůstane do konce života. Zdálo by se, že takový životní krok je natolik promyšlený a spjatý s určitým, pro jedince výjimečným okamžikem, který si tímto se navždy uchovat. Opak ale může být pravdou. Moderní doba nabízí řadu možností, jak si své tetování, jež svému nositeli již nevyhovuje, nechat odstranit nebo přepracovat. Nakolik je veřejnost informována o těchto možnostech, není jisté s určitostí říci. Jisté ale je, že v současnosti nejsou zdravotnická zařízení a kliniky zaměřené na potíže v oblasti dermatologie či plastické chirurgie ničím neobvyklým.

Jak je to ale s celospolečenskou preferencí a zátěží pro jedince, který si své tetování rozhodl nechat odstranit? Je důležité zaměřit se také na oblast odstraňování tetování a definovat metodu, která je jedincem se zájmem o odstranění tetování nejvyhledávanější.

1 Definice tetování

Samotný pojem tetování vychází z tradičních domorodých výrazů. Tahitské tatau s významem „označit“, samojské tautau s významem „kreslit“ nebo malajské tatu znamenající „rána“. S těmito původními výrazy se již na svých cestách seznámil James Cook a využil jejich významovou propojenost jako základ do všech dalších moderních jazyků světa. V anglickém jazyce se z původního tattow přetransformovalo na nynější tattoo, německý jazyk přijal výraz Tätowierung, ruština tatujrovka, francouzština tatouage, italština tatuaggio, španělština tatuaje nebo švédština tatuering.

V ostatních státech světa, jako je Japonsko, Havaj nebo Grónsko, lze nalézt významově k tetování vlastní původní pojmy vycházející z místních tradic. Pro zemi vycházejícího slunce se jedná o tradiční tetování nazývané irezumi, horimono nebo šisei. Na havajských ostrovech se tetování skrývá pod označením kakau a v Grónsku pod názvem kakiorneq.

S definicí samotného významu slova tetování se můžeme setkat již v Ottově naučném slovníku z roku 1906: *„Zvyk rozšířený téměř u všech národů, který záleží v tom, že kůže lidská ozdobuje se výkresy rázu ornamentálního neb symbolického způsobem tímto: ostrým nástrojem provádějí se do kůže zářezy nebo body, jež spojují se ve výkres, který pak natře se barvou pokud možno trvalou.“* O necelých sedmdesát dekad později publikuje popis tetování také odborný československý tisk: *„Tetování můžeme také definovat jako záměrné poškození kůže, která má vzbudit pozornost okolí s úmyslem je přilákat nebo varovat.“* V současnosti nabízí definici pojmu tetování Encyclopaedia Britannica: *„Stálá a neodstranitelná kresba či ornament vytvořený na těle vpravením barviva pod kůži nositele.“*¹

Jak se postupně proměňovaly ve světě názvy této tělesné modifikace, časem a s vývojem západní společnosti se měnily i definice a popis tohoto fenoménu. Můžeme pozorovat znatelné rozdíly, ale také trvalé znaky vyskytující se ve výše zmíněných definicích.

¹ RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Lidové noviny, 2005, s. 27. ISBN 80-7106-780-6.

1.1 Funkce tetování

Za tisíciletou historií tetování, jako fenoménu spjatého s počátky lidské kultury, ale také jako moderního pojetí individualismu jedince, byla a je jeho aplikace pro člověka významnou událostí. Nejen, že záměrně vystavuje své tělo trvalé proměně, ale hlavně si aplikuje určitý motiv s určitým cílem, významem a funkcí, která ho bude doprovázet po zbytek života. Je jisté, že od dob prvních tetování našich předků a těch moderních se zcela ve svém pojetí, aplikaci a vyobrazením liší, a významy, i když proměněné a dotvářené časem, zůstávají neměnné.

Tetování má pro své nositele nespočet možných významů. Ať už na ně pohlížíme z hlediska funkce jeho tetování patřící mu jako jednotlivci, nebo jako členovi určitého společenství. Tak komplexní jev, jakým je tetování, je prakticky nemožné striktně oddělit jednotlivé významy, jelikož se mohou vzájemně překrývat a doplňovat. Významově se v trvalé kresbě prolínají psychologické a praktické aspekty. Mohou vyjadřovat osobnost, emoce, životní milníky, pohlavní zralost, postavení, politická či náboženská přesvědčení, příslušnost ke skupině a mnoho dalších v závislosti na individualitě jedince. Ve snaze systematizovat nejzákladnější soubor významů rozdělujeme tyto základní funkce tetování.

Rituální – Tetování je trvalou památkou na skutečnost, že jedinec prošel významnou a nezapomenutelnou změnou či přechodem, který ho přivedl do nové etapy života nebo členství v určitém společenství. Součástí rituálů často bývalo překonání tradičních, velice bolestivých úkonů.

Dekorativní – Estetický význam tetování, jehož smyslem je díky němu zkrášlit vlastní tělo. V historii nemuselo tetování působit jen esteticky, nýbrž sloužilo k zastrašení protivníka v boji. V současné době se jedná o velmi dominantní prvek, ovšem není jediným. Tetování tímto dává svému nositeli nevšední dekorativní prvek, ale také udržuje sexuální přitažlivost jedince.

Magicko-náboženská – Tradiční význam tetování, jehož vlastností je prvek magie a nadpřirozena. Dodává svému nositeli mimořádné schopnosti, ochranu díky vyobrazení božstev, lovecké dovednosti vyobrazováním zvířat nebo jejich rysů. Tetování je také úzce spjato s náboženskou vírou jedince, která se rovněž odráží v motivech.

Léčebně-preventivní – S největší pravděpodobností se jedná o nejpůvodnější funkci tetování. Znaky s nejrůznějšími účinky se vyobrazovaly na, nebo v blízkosti postiženého a bolestivého

místa jedince. Podobně funguje akupunktura. Tyto znaky můžeme nalézt u nejstarších dochovaných tetování starých tisíce let.

Komunikačně-identifikační – Obrazce a znaky trvale vryté do kůže nositele fungují jako prostředek komunikace s okolím a vypovídá to o jedinci samotném. Existuje také negativní, jednostranná, tedy stigmatizační komunikace prostřednictvím tetování v podobě cejchu či trestu.

Sociálně-skupinová – Častý význam tetování, jako cílevědomý ukazatel příslušnosti a oddanosti jedince k určité sociální skupině. Nejčastěji se s tímto významem můžeme setkat se členy nejrůznějších subkultur.

Statutárně-hierarchická – Rozlišovací prvek tetování, kdy podle obrazce zdobícího kůži jedince je možno určit jeho společenskou roli či postavení.

Individualizační – Tetování je výhradním rysem a doplňkem, který dotváří svého nositele. Je prostředkem prosazení vlastní individuality, názorů, postojů a životních zkušeností a je jedinečností každého jednotlivce.²

1.2 Druhy tetování

Dle svých základních tří typů rozlišujeme tetování tmavé či černé, polychromové a jizvové. Za počínání, jehož cílem je záměrně vytvořit na kůži jizvy, označujeme pojem skarifikace.³ Co se týče aplikovaných barev, nejčastěji se využívá černá barva inkoustu. Její hlavní vlastností, mimo to, že je pro svůj kontrast s pokožkou vhodná na obrysy motivů, je, že vždy zcela překryje jakoukoli další barvu a po zahojení zůstane černá stále černou. Její nevýhodu představuje to, že může blednout. Dle oblíbenosti a atraktivity se velmi často volí červená barva. Nezávisle na barvě pokožky vypadá nezkresleně a po zahojení ze všech barev mění svůj odstín nejméně, zato oproti jiným odstínům červené barvy častěji vyvolávají alergické reakce. Oblíbenou je při aplikacích také modrá barva. Má ale své nevýhody. Po opálení pokožky mění své odstíny do zelena a špatně se odstraňuje.⁴

² RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Lidové noviny, 2005, s. 40–59. ISBN 80-7106-780-6

³ RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Lidové noviny, 2005, s. 27–28. ISBN 80-7106-780-6

⁴ *Black house tattoo: barva tetování* [online]. Praha: Black house tattoo, b.r. [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.blackhousetattoo.cz/barva-tetovani>

Kromě výše zmíněných typů tetování, které lze považovat skutečně za ty nejzákladnější, známe též další, trvalé či dočasné typy tetování se svými typickými způsoby, s nimiž se v praxi lze velice často potkat:

Airtattoo – speciální technika aplikace dočasného tetování. Barvy se na kůži nanáší za pomoci airbrushové pistole prostřednictvím předem zvolené šablony. Postupem času se aplikovaná barva smývá, až z kůže úplně vymizí.

Biomechanika – specifický styl tetování vycházející z surrealismu, existencialismu a z práce H. R. Gigerem. Typickými motivy jeho tvorby, která je inspirována jeho nočními můrami, je násilí, chaos a zoufalství s nádechem erotiky. Vyobrazuje části těl, nejčastěji ženských, která jsou spojena se stroji. Výsledkem je lidsko-mechanický organismus.

Backpiece – rozsáhlé tetování rozprostírající se po celé ploše zad od krku až po hýždě.

Bodypainting – dočasné tetování, nebo spíše malování kůže barvami, nejčastěji fluorescenčními na bázi vody.

Cosmetic Tattooing – způsob tetování pro provedení permanentního, často ne zcela správně označovaného za dočasného. Kvalita permanentního make-upu je svým specifickým stylem, systémem letování jehel až po kvalifikaci tatérů méně kvalitní než běžné tetování.

Ditch – označení pro tetování nacházející se v oblasti loketní jamky. Kvůli ne zcela snadnému hojení, zapříčiněného neustálým pohybem kůže v této oblasti, se nejedná o zcela příhodné místo pro umístění tetováže.

Eyeball tattooing – tetování aplikované v oční rohovce.

Hand tattooing – tetování aplikované za pomoci ručního náradí.

Horimono – tradiční japonská tetováž.

Inner lip tattooing – tetování aplikované na vnitřní stranu rtů.

Glitter tattoo – dočasné zdobení kůže spočívající v nanesení lepidla na pokožku, které se následně potře barvou či třpytkami.

Mehndi – dočasné tetování hennou, tedy barvivem získaným z rostliny *Lawsonia inermis*.⁵

⁵ FIKSA, Radek. *Encyklopedie bodyartu*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2009, s. 2–85. ISBN 978-80-903957-4-9.

1.3 Průběh aplikace tetování v profesionálním salonu

Aplikace tetování, respektive tetovací techniky, urazily dlouhou cestu svým osobitým vývojem. Ještě před pár dekádami se dalo tetování pořídít svébytným způsobem v podstatě jen na vojně nebo ve vězení, a to ne zrovna za hygienických předpokladů, jak jsme zvyklí dnes. Dříve bylo běžné aplikovat tetování čímkoli, co bylo zrovna po ruce. Ať už špendlík, žiletka, jehla namočená do provizorní barvy z roztavených podrážek či gum a výjimečně také inkoust. Rozmach salonů u nás začal až v devadesátých letech. Do té doby tetování vznikala převážně v domácích podmínkách, kde se mnoho současných tatérů učilo s jehlou a školní tuší, což si za současných tvrdých hygienických podmínek lze jen stěží představit.⁶

Již několik dní před samotnou aplikací tetování je potřeba brát zřetel na přípravu, která, pokud se odbyde, může mít na průběh a výsledek značný vliv. Příprava by měla spočívat především v posilování psychické stránky, v udržování psychické pohody a klidu a v dostatečném odpočinku. Zároveň je zásadní, aby tělo bylo v co nejlepší kondici, přijímalo dostatek tekutin, vynechalo alkohol a další návykové látky. Před příchodem do salonu je vhodné se dobře najíst a hlavně vynechat kofein, jehož činností v krvi se zvyšuje tlak, což má za následek vyšší míru krvácivosti při aplikaci. Výsledkem řádné přípravy je skutečnost, že tělo následně dokáže lépe přijmout inkoust, s ránou pracovat, následně se lépe hojí a hlavně, fyzicky a psychicky dobře naladěné tělo má vliv na nižší míru vnímání bolesti.⁷

Aplikaci tetování v registrovaných tetovacích studiích vykonávají profesionálové, jejichž živnost je uznanou odbornou kvalifikací v oblasti činností, při nichž je porušována integrita lidské kůže.; zodpovídají se orgánu ministerstva průmyslu a obchodu. Začíná se podpisem prohlášení o seznámení se se skutečností péče o tetování, potvrzení plnoletosti, bezinfekčnosti a absenci zásadních onemocnění a postupu při výskytu komplikací. Před začátkem profesionální tatér seznámí zákazníka s průběhem, hygienickými zásadami, a společně si zopakují a potvrdí motiv a umístění tetování. Povinností tatéra je důkladné umytí a desinfekce vlastních rukou, desinfekce prostor a křesla před příchodem zákazníka, příprava sterilních pomůcek, nasazení rukavic a desinfekce místa na kůži, kde bude tetování aplikováno. Na připravenou kůži se přenesou motiv. Po vyčištění strojku a nachystání sterilních jehel se inkoust nanáší prvotními krátkými tahy. Jakmile si zákazník zvykne na specifický zásah do kůže, tatér nejprve obtáhne vnější linie motivu a následně jej vyplní. Na hotový motiv je

⁶ VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Praha: Deus, 2011, s. 9–13. ISBN 978-80-87408-03-2.

⁷ CIBULKOVÁ, Aneta. *Netetuj se blbě*. Praha: Plot, 2020, s. 59–60. ISBN 978-80-7428-380-2.

potřeba aplikovat zklidňující krém a pokrýt fólií, čímž je zamezen styk kůže s tetováním s látkou oděvu. Použité jehly se vkládají do antibakteriální lázně a použitý materiál se následně likviduje.⁸

Dodržování hygienických zásad slouží nejen k ochraně zákazníka, ale také k ochraně tatéra samotného. K udržení sterility na různých plochách, od lidské kůže přes podlahy a nástroje, by se měly používat různorodé, specificky koncentrované desinfekce určené ke konkrétnímu účelu použití. Jejím smyslem spolu s užitím chirurgické roušky, a ještě lépe s návleky na obuv, je zamezení přenosu nečistot, virů a bakterií vyvolávajících onemocnění, nejčastěji žloutenku typu A. Vzhledem k velikosti, náročnosti, umístění motivu, výdrží zákazníka a zkušenostem tatéra může aplikace tetování trvat různě dlouho, i několik sezení. K aplikaci inkoustu do kůže skrze jehlu slouží tatérovi tetovací strojek, který lze rozlišit na typ rotační, s nímž je aplikace jednodušší a využívá se stále častěji, a cívkový, jenž je vhodný pro aplikaci linek, ale je náročnější na obsluhu a servis.⁹

⁸ FIKSA, Radek. *Tetování*. Druhé vydání. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2011, s. 105–117. ISBN 978-80-87525-00-5.

⁹ CIBULKOVÁ, Aneta. *Netetuj se blbě*. Praha: Plot, 2020, s. 63–72. ISBN 978-80-7428-380-2.

2 Tetování v období dospívání

Dospívání je významným obdobím v životě člověka. Nejen, že dochází k významným biologickým a psychologickým změnám, ale zejména také společenským, kdy se dospívající vlivem nabytí plnoletosti staví z pozice dítěte do pozice dospělého, minimálně z právního hlediska. Podstatnou oblastí tohoto období je možnost nezávislého rozhodování, budování vlastní identity, členství v různých vrstevnických skupinách či subkulturách a také podnikání kroků vedoucích k samostatnému, nezávislému životu a přípravou či samotným vstupem na trh práce.

Možnost se samostatně a bez okolního vlivu rozhodovat přináší mladistvému možnosti zvolit si, jak nakládat se svým tělem a zda si nechá aplikovat tetování. Právě toto období, nabývání plnoletosti do dvacátého roku života je nejvýznamnějším a významné množství mladých jedinců si právě v tomto období nechává aplikovat své první tetování, řada jedinců dokonce ještě před 18. rokem života. První, významné tetování často není konečné. Vlivem nových životních zkušeností, názorů na svět, nové inspirace v okolí a potřeba a touha po zcela novém motivu vedou mladé lidi zpět do tetovacích salónů.

K tetování a jeho aplikaci lidé tíhnou často přirozeně a obvykle vychází ze svého vlastního přesvědčení a vnitřních motivů, libosti pro jeho vlastnictví a vzhled a touhy po odlišení a potřeby sebevyjádření. Svým tetováním mladí lidé vyjadřují nejčastěji sami sebe, svou osobnost, své názory a postoje a zejména také zaznamenávají důležité události ve svém životě.

Významným faktorem, silně ovlivňujícím tetování, je jeho finanční zatížení pro jedince. Ač by se dal předpokládat opak, i pro mládež je zásadní kvalita odvedené práce ruku v ruce s kvalifikací profesionálního tatéra a hygienickým zabezpečením kvalitního studia.

Tetování je světovým fenoménem, někdo by ho označil za módní trend, tudíž existují nekonečné možnosti, kde se motivy inspirovat – počínaje sociálními sítěmi, celebritami, internetem až po katalogy či nabídky od samotných tatérů. Často ale jedinci pod vlivem svých osobních a jedinečných zájmů s kombinací s potřebou o originalitu rozpracovávají nápady svých vlastních motivů.

Jsou pryč doby, kdy tetovaný člověk byl ihned zaškatulkován coby kriminálník a aplikace tetování bylo něco zcela tabuizovaného, obzvláště pro mladého člověka. Nyní je trend zcela odlišný a tetovací studia navštěvují převážně mladí lidé toužící po vlastním tetování.¹⁰

¹⁰ HYNAROVÁ, Eva. *Problematika tetování u současné mládeže*. Olomouc, 2020. Bakalářská. Univerzita Palackého, pedagogická fakulta, katedra psychologie a patopsychologie. Vedoucí práce Mgr. Michaela Pugnerová, Ph.D.

3 Kůže, její specifika a funkce

Dermatologie je významný lékařský obor moderní medicíny zaměřující pozornost své činnosti na zkoumání kůže, kožních onemocnění, jejich prevencí a léčbu.¹¹ Důležitým nastavbovým oborem dermatologie, který se zaměřuje na korekci vrozených nebo získaných vzhledových vad vyskytujících se na kůži, je korektivní dermatologie. Zásadními dalšími podoblastmi těchto oborů je kosmetologie a dermatochirurgie. Zákroky, které se provádějí z estetických, nikoli zdravotních důvodů, spadají pod oblast zájmu korektivní dermatologie.¹²

Největším orgánem lidského těla je do rozlohy své plochy kůže, řecky „derma“. V kůži sídlí řada smyslových orgánů, především hmat, svou plochou nejvýrazněji přijímá vzruchy přicházející z vnějšího prostředí, podílí se na látkové výměně, vlivem potních žláz přispívá k termoregulaci a díky exkreční vlastnosti vstřebává mast.¹³ Kůže je bariérou mezi vnitřním prostředím organismu a venkovním prostředím a plní tedy řadu funkcí.

Ochranná funkce – Kůže má primární funkci fyzikální, chemické a biologické zábrany proti působení na organismus. Fyzikální bariéra představuje pro soudržnost a pevnost kůže mechanickou ochranu. Chemická bariéra zajišťuje autodesinfekční a detoxikační funkci kůže a biologická ochranný kožní film před působením nepříznivých vlivů vnějšího prostředí, především mikroorganismů.

Regulační funkce – Aktivní účast na termoregulaci organismu vlivem činností svalů spolu se schopností hospodaření s vodou.

Metabolická funkce – Průběh látkové přeměny sacharidů, lipidů, bílkovin a steroidů.

Sekreční funkce – Produkce sekretů mazových žláz, především kreatinu, který je součástí vlasů a nehtů.

Senzorická funkce – Skrze nervový systém předává kůže organismu informace o vnějším a vnitřním prostředí. Je zásadním smyslovým orgánem.

Depotní funkce – Neboli skladovací, slouží k uložení krve, vody, glukózy, tkáňových buněk a dalších složek vycházejících z velké plochy kůže.

¹¹ RÖCKEN, Martin. *Kapesní atlas dermatologie*. Praha: Grada Publishing, 2018, s. 2. ISBN 978-80-271-0106-1.

¹² KONKOL'OVÁ, Radmila. *Korektivně dermatologické metody*. Praha: Maxdorf, 2001, s. 11. ISBN 80-85912-54-6.

¹³ FIKSA, Radek. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2011, s. 41–42. ISBN 978-80-87525-00-5.

Psychosociální funkce – Spočívá ve specifické nonverbální komunikaci vlivem vzhledu a zevnějšku jedince, která má zásadní dopad na vztahy a uplatnění ve společnosti.

Lidská kůže je složena ze tří základních vrstev – epidermis, dermis a tela subcutanea.

Epidermis, čili pokožka, je nejtenčí vrstva kůže nacházející se v její vnější, nejpovrchnější části, slouží jako ochranná vrstva. Dle místa na těle se její tloušťka pohybuje v rozmezí 0,2–1,5 mm.¹⁴ Vrstva pokožky se skládá z epitel, které jsou v povrchových vrstvách zrohovatělé a deriváty pokožky jsou děleny do podoby zrohovatělých útvarů jako vlasy, nehty či chlupy, dále kožních žláz a kožních čidel.¹⁵

Další, vazovitou vrstvou, z níž se skládá lidská kůže, je dermis, korium, čili škára. Ve své vláknité struktuře obsahuje kolagenní vlákna udržující pevnost kůže, elastická vlákna zajišťující její pružnost a retikulonová vlákna obklopující potní žlázy a kotvící fibrily. Tloušťka škóry se pohybuje od 0,6 do 3 mm.¹⁶ Podkožní vazivo, nacházející se v podkoží, je řídké, pohyblivé a odděluje kůži od povrchových tkání.¹⁷

Nejhluběji uložená vrstva kůže lidského těla, tela subcutanea, se skládá z vazivové a tukové tkáně sestávající se z tukových buněk. Tuková tkáň je vazivy dělena na laloky a celé podkoží souvisí s vrstvou škóry. Podkožní tuk se v nejvyšší míře ukládá v oblasti břicha, stehen a hýždí, kde jeho následkem vzniká tzv. tukový polštář, jehož úkolem je ochrana hlouběji uložených orgánů, tepelná izolace a zdroj energie. Tloušťka této vrstvy se odvíjí na základě výživy, hmotnosti a místa na těle.

Kůže se mimo jiné skládá kromě svých tří základních vrstev také z kožní adnexy, čili derivátů epidermis, tvořených se ze dvou hlavních složek. Žlázové, obsahující mazové a potní žlázy, a kreatinizované, slučující nehty a vlasy. Buňky mazových žláz se nejhojněji nachází na obličeji. Jejich vývoj se odvíjí od hormonální aktivity a jednotlivé buňky se postupně přeměňují v maz. Potní žlázy se nacházejí pouze na specifických částech těla, jsou vázány na vlasové folikuly a ústí nad vývodem mazové žlázy. Plně aktivní se stávají v období dospívání a dospělosti. Produktem žláz je nezapáchající sekret, který svůj specifický pach získává až bakteriálním rozkladem, k němuž dochází na povrchu kůže. Dalším druhem potních žláz jsou ekrinní potní žlázy, které se již nacházejí na celém povrchu těla a jejichž produktem je pot.

¹⁴ BRYCHTA, Pavel a Jan STANEK. *Estetická a plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada Publishing, 2014, s. 15–27. ISBN 978-80-247-9314-6.

¹⁵ FIKSA, Radek. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2011, s. 42. ISBN 978-80-87525-00-5.

¹⁶ BRYCHTA, Pavel a Jan STANEK. *Estetická a plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada Publishing, 2014, s. 17–18. ISBN 978-80-247-9314-6.

¹⁷ FIKSA, Radek. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2011, s. 42. ISBN 978-80-87525-00-5.

Vlasová folikula se objevuje již v prenatálním období. Během života se promění několik zcela jedinečných vlasových generací. Nehet, tedy pevná keratinová plocha skládající se a vznikající z modifikované epidermis, má vazivový podklad. Nehty u člověka rostou celý život a po narození jsou znakem donošenosti dítěte.¹⁸

Každá desátá buňka bazální vrstvy, jež je součástí vrstvy epidermis, má podobu melanocitu. Jsou klíčové pro tvorbu kožního pigmentu melaninu, který má zásadní vliv na barvu kůže člověka. V kůži se vytváří dva typy melaninu, hnědočerný eumelanin a červenožlutý feomelanin. V případě poruchy pigmentace se může ojediněle objevit i řada možných defektů. Může se jednat o albinismus čili poruchu produkce melaninu, piebaldismus, který se vyznačuje vrozenou absencí buněk melanocytů a způsobující bílé pruhy ve vlasech či skvrny na kůži ve spojení s hluchotou. Dalším možným defektem může být autoimunitní onemocnění vitiligo, při němž dochází k rozpadu buněk melanocytů. Diferenciace v barevném spektru kůže mezi jednotlivými jedinci souvisí s melanogenezí čili s tvorbou a typem melaninu spolu s povahou melanozomů shromažďujících melanin v buňkách. Funkce melaninu spočívá především v ochraně kůže proti UV paprskům.¹⁹

V případě aplikace inkoustu reaguje kůže vzhledem k množství melaninu u každého jedince odlišně. Původní barva melaninu je kombinací žluté a hnědé. Čím více je kůže s tetováním vystaveno slunci a UV záření, původní barva inkoustu se zkresluje do přirozené barvy melaninu a po vymizení opálení kůže se opět navrátí do původní barvy. V případě tmavé kůže je nejvýraznější barva inkoustu černá. U jiných barev, především u světlých odstínů, je jejich viditelnost značně omezená. U světlé pokožky získává černý inkoust postupně šedé odstíny, zatímco další barvy budou syté a výrazné. Proto jsou pro tento typ pokožky vhodné veškeré barevné varianty, zatímco pro tmavou pokožku jsou vzhledem k jejím specifikům nejideálnější černé odstíny tetování.²⁰

V případě, že tatér při aplikaci tetováže zajede s jehlou strojku příliš hluboko do kůže, činností kapilár se aplikované barvivo rozproude a rozpije.²¹

¹⁸ BRYCHTA, Pavel a Jan STANEK. *Estetická a plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada Publishing, 2014, s. 19–22. ISBN 978-80-247-9314-6.

¹⁹ RÖCKEN, Martin. *Kapesní atlas dermatologie*. Praha: Grada Publishing, 2018, s. 16–17. ISBN 978-80-271-0106-1.

²⁰ *Black house tattoo: barva tetování* [online]. Praha: Black house tattoo, b.r. [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.blackhousetattoo.cz/barva-tetovani>

²¹ FIKSA, Radek. *Encyklopedie bodyartu*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2009, s. 85 - ISBN 978-80-903957-4-9.

3.1 Laser v estetické dermatologii

Využívání laserů jako účinného nástroje, který se možnostmi využití stále rozšiřuje nejen v medicíně obecně, ale také v oblasti estetické medicíny a estetické dermatologii, má již přes tři desítky let trvající historii. Jeho počátky, počínající již úvahami Alberta Einsteina, sahají až do druhého poloviny 20. století k jeho prvotnímu sestrojení v 60. letech 20. století.

V estetické medicíně se tradičně využívají tři typy laserů – diagnostické, terapeutické a chirurgické. Jejich využití má skutečně širokou škálu od drobných zákroků typu odstranění chloupků, kožních strií, jizev po akné či odstranění vrásek, až po využití při hojení pooperačních ran a jizev, cévních změn, pigmentových změn na kůži, redukci kožních nerovností a v neposlední řadě při odstraňování tetováží.

Princip fungování laserového systému, sestávajícího z média v jakémkoli skupenství, zdroje energie a systému zrcadel, závisí především na postupném zintenzivnění světla skrze stimulaci záření. Elektrony média, poháněny vnější energií a excitovanými atomy, vyzařují foton, který odrazem skrze zrcadla opouští systém v podobě elektromagnetického záření. Stanou se tedy laserovým paprskem, který na kůži působí variabilně. Rozlišuje se působení biostimulační, tepelné (využívané především v dermatologii), fotodynamické či akustické.²²

Obsluhu a práci s laserovým zařízením upravuje celá řada právních předpisů. Ty nejpodstatnější jsou:

- **Zdravotnické**

Upravují kvalifikaci pracovníků, poskytování zdravotních služeb, zdravotnické a věcné prostředky a vybavení či zdravotní pojištění.

- **Technické**

Stanovující technické normy, povinnosti vztahující se k výrobcům, kontrolní činnost státního úřadu pro kontrolu léčiv či vyobrazení výstražných symbolů.

- **Hygienické a bezpečnostní**

Ukládají a charakterizují především bezpečnostní a hygienické předpisy.

- **Právní odpovědnost** vzhledem k aktuálnímu znění trestního a nového občanského zákoníku a další právní předpisy.

²² KONKOLOVÁ, Radmila. *Korektivně dermatologické metody*. Praha: Maxdorf, 2001, s. 32. ISBN 80-85912-54-6., NAVRÁTIL, Leoš a kolektiv. *Nové pohledy na neinvazivní laser*. Praha: Grada, 2015, s. 91-96. ISBN 978-80-247-1651-0.

Pro práci s laserem neukládá zákon zdravotnickému pracovníkovi, vzhledem k neurčité povaze ukotvení kvalifikace a neexistenci jednotlivého oboru pro práci s laserem, specifické povinnosti. Kvalifikace pracovníka vychází z co nejvyššího počtu pravidelných školení a potvrzení vydaných zařízeními v seznamu ministerstva zdravotnictví a odbornými společnostmi. Stejně tak využití laseru při určitém specifickém výkonu vychází zcela z vlastní úvahy a odpovědnosti zdravotnického pracovníka. Dle technických předpisů je povinností pracovníka stanovit při použití laseru v předem vymezeném a označeném prostoru bezpečnostní pravidla, jeho zabezpečení a adekvátní údržbu, spolu s vedením evidence práce s zařízením a jeho zařazením v provozním řádu pracoviště. Dále je povinností zařadit pracoviště kontaktováním hygienické služby do příslušné rizikové kategorie.²³

²³ FRÝDA, Přemysl. *Desatero: pro bezpečnou práci s lasery, IPL a jinými přístroji fotonické medicíny*. Praha: European medical phototherapy and esthetics association, 2014, s. 3-41. ISBN 978-80-260-7693-3.

4 Způsoby odstranění tetování

Aplikace tetování je pro jedince významnou událostí, prostřednictvím které reflektuje určitou životní etapu či znázorňuje svou identitu a své vnitřní prožívání, názory, záliby či příslušnost k jisté skupině. Před jeho vpravením do kůže by měla předcházet pečlivá úvaha nejen nad motivem, umístěním ale i nad (ne)profesionalitou zvoleného tatéra a studia, ujasnění si skutečné, či domnělé důležitosti budoucího tetování spolu s úvahami nad dalším bytím. Jedinec by měl zohlednit své pracovní či společenské zařazení a vhodnost tetování, které bude po zbytek života jeho součástí, ať už viditelnou, či skrytou.

Důvody, které člověka vedou od aplikace k odstranění tetování, jsou široké a mnohdy individuální. Svou roli hraje odpovědné rozhodnutí, motiv, umístění i kvalita tatéra. Řada jedinců si první tetování aplikuje rovnou a často nerozvážně na viditelné místo, kdy je na očích nejen okolí, ale denně i svému nositeli, což často vede k tomu, že jedinec se ne vždy sžije s jeho umístěním nebo se zkrátka brzy okouká a ztrácí pro něj na atraktivitě. Dalším častým důvodem k rozhodnutí si tetování odstranit je skutečnost, že na kůži je aplikované tetování, které se z různých důvodů svému nositeli nelíbí a není s výsledkem spokojen. Příčinou může být nekvalitní práce tatéra, chyba plynoucí z odlišné představy zákazníka a tatéra plynoucí z nepochopení při komunikaci či další individuální příčiny. Tetování je často výsledkem životní situace, příjemné či nepříjemné etapy života vedoucí k potřebě jedince tuto skutečnost zaznamenat skrze tetování. V případě nerozvážného rozhodnutí z aktuálního emočního rozpoložení vznikne tetováž, se kterou se po čase nositel vzhledem k okolnostem, které tetování znázorňuje, nedokáže sžít a může tíhnout k jeho odstranění. Každý jedinec a každé tělo je velice individuální a každý může na aplikaci tetování reagovat zcela odlišně, i nejrůznějšími kožními reakcemi. Častými příčinami kožních reakcí, jejichž následky jsou často jizvy či nevhledný výsledek tetování, je nezodpovědnost člověka, který se na aplikaci tetování připravil nedbale nebo nedbal pokynů tatéra vztahující se k následné péči.

Způsobů, jak si tetování nechat odstranit, existuje celá řada. Než ale dojde k výběru metody a návštěvě kliniky, je vhodné posoudit stav a umístění motivu. Existují i možnosti, jak s tetováním pracovat dál. Je potřeba si po aplikaci tetování ponechat čas na rozmyšlenou, umožnit tetování se řádně zahojit a poskytnout mu tu správnou péči, aby se k nespokojenosti nepřidaly také zdravotní problémy. Pokud se nositel s tetováním skutečně nesžije a dojde

k závěru, že s ním není spokojený, může si ho nechat jednoduše upravit stejným, nebo jiným tatérem po společné diskuzi nad představami a stavem tetování. Nejčastějšími způsoby odstranění tetování dále jsou:

- **Cover up**

Často vyhledávaná, ne příliš invazivní metoda, jako je tomu u ostatních způsobů odstranění tetování, je tzv. přetetování, tedy nahrazení starého tetování novým.²⁴ Při výběru kvalitního studia a vzhledem k motivu, jeho umístění a použitým barvám je často výsledkem nový motiv, který je k nerozeznání skutečnosti, že se pod ním skrývá onen nepovedený, ač je k tomu mnohdy zapotřebí využití většího vzoru a tmavších barev.

Fotografie č. 1: Tetování před úpravou metodou cover up

Zdroj: vlastní

²⁴ CIBULKOVÁ, Aneta. *Netetuj se blbě*. Praha: Plot, 2020, s. 97-101. ISBN 978-80-7428-380-2.

Fotografie č. 2: Tetování po úpravě metodou cover up

Zdroj: vlastní

- **Laserové odstranění**

Využití laseru pro odstranění tetování je dnes již standartní metodou, kterou volí značná část jedinců a je přístupná takřka v každém městě. Počet sezení, kterých je potřeba k odstranění tetováže, závisí na velikosti tetování, umístění na těle, hloubce jeho aplikace

a použitým inkoustu včetně barvy. Jednotlivá sezení se opakují s dostatečným časovým odstupem po zahojení ran. Při použití laseru jsou záblesky světla laseru procházejícího pokožkou částečně pohlceny pigmentem inkoustu, který se posléze rozpadne na drobné části a následně je z těla vyplaven činností imunitního systému.²⁵ Tetování může být ošetřeno ablativními lasery, pro všechny pigmenty odpařením při použití CO₂ laseru nebo YAG laserem, který pigment inkoustu v kůži rozbije. Výsledek se odvíjí od hloubky uložení v kůži a barvy pigmentu.²⁶ Působení laseru může být bolestivé. Bolestivost je velmi individuální a dá se jí předcházet aplikací znečítlivujícího krému na pokožku. Po zákroku je nutné dodržet péči, kterou stanoví ošetřující lékař. Především se jedná o to vyhnout se v době rekonvalescence sauně, bazénu a slunečnímu svítu.²⁷

Fotografie č. 3: Ukázka tetování před laserovým odstraněním.

Zdroj: vlastní

²⁵ FIKSA, Radek. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2011, s. 153-154. ISBN 978-80-87525-00-5.

²⁶ NAVRÁTIL, Leoš a kolektiv. *Nové pohledy na neinvazivní laser*. Praha: Grada, 2015, s. 113. ISBN 978-80-247-1651-0.

²⁷ Odstranění tetování nebo permanentního make-upu nemusí být jednoduché. *Novinky.cz* [online]. Praha: Novinky, 2019, 2.9.2019 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/odstraneni-tetovani-nebo-permanentniho-make-upu-nemusi-byt-jednoduche-40295092>

Fotografie č. 4: Ukázka laserového odstranění tetování po 1. sezení z odhadovaných 8 sezení.

Zdroj: vlastní

Fotografie č. 5: Ukázka laserového odstranění tetování po 2. sezení z odhadovaných celkových 8 sezení.

Zdroj: vlastní

- **Excision**

V případě drobného tetování a vhodného místa na těle se chirurgickým zákrokem motiv vyřízne, podobně jako tomu je u mateřských znamének. Výsledkem je odstranění tetování bez ohledu na použitý inkoust, hloubku tetování či na barvu pigmentu. Je ale potřeba počítat se zanechanou jizvou.²⁸ V rukou chirurga je tetování odstraněno v lokální anestezii, kdy je s pomocí skalpelu část kůže s tetováním vyříznuta a následně zašita. V případě většího motivu je potřeba odstraněnou kůži nahradit kůží z jiné části těla.²⁹

- **Dermabras**

Metoda mechanického obroušení pokožky se využívá již desítky let v místní, nebo celkové anestezii, kdy se pokožka brousí vysokoobrátkovou frézou s diamantovým brusným kotoučem do vzniku tečkovitého krvácení, kdy ještě nevznikne jizva.³⁰

²⁸ Odstranění tetování nebo permanentního make-upu nemusí být jednoduché. *Novinky.cz* [online]. Praha: Novinky, 2019, 2.9.2019 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/odstraneni-tetovani-nebo-permanentniho-make-upu-nemusi-byt-jednoduche-40295092>

²⁹ FIKSA, Radek. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2011, s. 152. ISBN 978-80-87525-00-5.

³⁰ KONKOL'OVÁ, Radmila. *Korektivně dermatologické metody*. Praha: Maxdorf, 2001, s. 22. ISBN 80-85912-54-6.

- **Salabrasion (cryosurgery)**

Přes sto let stará metoda využívající zmrazení pokožky. Případně je nutné i její umrtvení v lokální anestezii a nanesení kombinace vody a soli. Poté se připravené místo, podobně jako v případě metody dermabrasie, tře, kdy dochází při opakovaném postupu k odstranění pigmentu.³¹

Odstranění nechtěného tetování je zásadním krokem. Před rozhodnutím je vhodné navštívit specializovaného lékaře, dermatologa, který pacientovi vysvětlí možnosti odstranění tetování a pomůže vybrat takovou metodu, která bude vzhledem k jeho individuálním zvláštnostem nejvhodnější.

Samotné odstranění tetování je kvůli umístění inkoustu pod kůži významně náročnější než jeho aplikace. Provádí se ambulantně v lokální anestezii, chirurgickými či laserovými metodami, kdy se využívají různé druhy laserů s různými vlnovými délkami. Vše je ovlivněno specifickými charakteristikami vlastního tetování.³²

Před tímto významným krokem je potřeba, aby si pacient zodpověděl řadu otázek a získal mnoho podstatných informací. Odstranění tetování je náročný a zdlouhavý proces, trvající až dva roky, rozvržený v průměru do 7–10 sezení, který může trvat až dva a půl roku. Mezi sezeními jsou zapotřebí alespoň tříměsíční pauzy, potřebné pro regeneraci organismu. Před počátkem léčby je vhodné na tetování aplikovat opalovací krémy s obsahem oxidu zinečnatého pro ochranu proti slunci, jelikož kvůli vyblednutí tetování působením slunečního záření je často nemožné léčbu laserem zahájit.³³

Pacienti, kteří žádají o odstranění nežádoucího tetování, se dají rozdělit do dvou základních skupin. Selektivní, kdy usilují o vymazání tetování nebo jeho vybrané části, a krycí, vyžadující méně sezení, jehož cílem je tetování zesvětlit a následně dotetovat, nebo překrýt novým motivem.

Nejzásadnějším stádiem před počátkem léčby je samotná komunikace s lékařem. Odborný lékař je pacientovi otevřený, naslouchá jeho potřebám a osobnímu příběhu a zároveň ho za tetování nikdy neodsuzuje. Lékař pacienta důkladně informuje o procesu léčby. O její délce, vybrané metodě a způsobu, jak funguje, průběhu, možných komplikacích, následné

³¹ FIKSA, Radek. *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2011, s. 153. ISBN 978-80-87525-00-5.

³² *Mayo Clinic: Tattoo removal* [online]. Minnesota: Mayo Foundation [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.mayoclinic.org/tests-procedures/tattoo-removal/about/pac-20395105>

³³ *Tattoo Removal: 11 Things I Wish I Knew Before Getting It* [online]. Chan, 2021 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.glamour.com/story/tattoo-removal-cost-what-is-it-like>

péči, společně si ujasní pacientovo očekávání a případně vyvrátí iluze. Pacient, který je řádně informován a poučen, má realistická očekávání. K analýze počtu ošetření a následné délky léčby se využívá metoda Kerby-Desaiovy stupnice, zohledňující typ pleti, umístění tetování na těle a jeho velikost, množství aplikovaného inkoustu a již existující jizvy spolu s aktuálním zdravotním stavem.

Je potřeba si uvědomit, že odstranění tetování je finančně až desetkrát nákladnější než jeho prvotní aplikace.³⁴

4.1 Komplikace

Odstranění tetování může evokovat skutečnost, že sezení je značně bolestivé. Bolestivost se odvíjí od zvolené metody, kdy za nejbolestivější se považuje metoda frézování a metoda za použití chirurgického zákroku. Naopak nejméně bolestivé je použití nejmodernějších technologií spolu s kvalifikovaným personálem při využití laseru k odstranění tetování.

Další zásadní komplikací, která při odstranění tetování často vyskytuje, je samotný inkoust použitý při aplikaci tetování. Nejobtížněji se odstraňují tetování, která aplikoval tatér profesionál mnohem hlouběji do pokožky s velmi kvalitním inkoustem. Nejkomplikovaněji se z kůže odstraňují barevné variace inkoustu, především červená, žlutá nebo zelená barva vzhledem k rozličné vlnové délce světla.

Odstranění tetování je zcela významným zásahem nejen do motivu a inkoustu, ale především do sktruktury kůže. Pokožka je po zákroku velice citlivá. Neadekvátní chování po zákroku může mít negativní vliv na další průběh a výsledek sezení s rizikem infekce. Zasažené místo se ve fázi hojení nesmí dostat do přímého kontaktu se slunečním zářením, jedinec by měl vynechat návštěvu bazénu či sauny. K těmto skutečnostem je nejméně vhodnou dobou k odstraňování tetování letní období.³⁵

Po jednotlivém sezení za využití určité metody vedoucí k odstranění tetování musí pacient počítat s určitou mírou reakce pokožky či vedlejších účinků plynoucích ze zásahu do kůže. Pacient by měl být zdravotním personálem o těchto reakcích předem informován. Nejčastějšími reakcemi kůže na činnost laseru jsou především její zarudnutí, tvorba puchýřů,

³⁴ 7 Most Frequently Asked Questions from Laser Tattoo Removal Patients [online]. Dallas: Barling, 2021 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://info.astanzalaser.com/blog/7-most-frequently-asked-questions-from-tattoo-removal-patients>

³⁵ LASER CLINIC, Esthe. Odstranění tetování: Mýty a fámy. *Esthe-laser.cz* [online]. Praha: smworks, b.r. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.esthe-laser.cz/clanky/detail-odstraneni-tetovani-myty-a-famy-389/>

otoky, strupy, modřiny, hypopigmentace, tedy úbytek melaninu vlivem působení laseru, kdy kůže v oblasti vybledne; dále hyperpigmentace čili nadměrná tvorba melaninu vlivem působení laseru a ztmavnutí pokožky. Všechny výše zmíněné reakce jsou při správném provedení zákroku a dodržení pozákrkové péče pouze dočasné a brzy vymizí. Vzhledem k povaze potíží obvykle do jednoho až sedmi dnů či deseti dnů.

Častou obavou pacientů, přicházejících s žádostí o odstranění tetování, je, že procedura zanechá na kůži jizvy. Současné lasery jsou natolik senzitivní, že při dodržení všech postupů, správném provedení a dodržení všech pokynů týkajících se péče o pokožku po zákroku je riziko vzniku jizev takřka nulové. Jizvy však mohou vznikat nesprávnou péčí o strupy a puchýře způsobené vlivem laseru při sezení. Jizvy, které mohou zůstat i po dodržení veškerých pokynů, jsou často již dříve existující jizvy, jež mohly vzniknout neadekvátně provedeným tetováním nebo nesprávnou následnou péčí.³⁶

³⁶ BARLING, Hannah. *Astanzalaser.com: 7 Most Frequently Asked Questions from Laser Tattoo Removal Patients* [online]. Dallas: Astanza Laser, 2019, 1.6.2021 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://info.astanzalaser.com/blog/7-most-frequently-asked-questions-from-tattoo-removal-patients>

5 Dospělost, její znaky a proměny

Člověk za dobu své existence projde řadou významných životních etap. Postupně se vyvíjí a zdokonaluje v rovině fyzické, ale také v rovině psychické vlivem vrozených dispozic, výchovou a vlivem lokálního prostředí. Jednou z nejvýznamnějších etap života je období dospělosti, na které většinou nahlížíme jako na čas životní stability a jistoty, kdy se člověk nachází na pomyslném vrcholu svého vývoje, podporován plným zdravím a fyzickou výkonností. Období s řadou jedinečných a význačných sociálních, profesních, rodinných i individuálních událostí, jež člověka doprovázejí po celé toto období nebo i po zbytek života. Období dospělosti, stejně jako vývoj před ním i po něm, je význačný svými specifickými a jedinečnými znaky, kterými lze souhrnně toto období popsat a jež jsou totožné pro celou tuto populaci. Existují sice znaky totožné pro většinovou společnost, ale jsou skupiny, které se z nejrůznějších důvodů definicím vymykají.

Na dospělost a její definici lze nahlížet řadou různých pohledů a každý si ji může představovat trochu odlišně. Ve střeoevropské a západní společnosti neexistuje přesné vymezení toho, kdy je člověk již dospělý. Z právního hlediska lze pohlížet na člověka jako na dospělého v případě, že již nabyl zletilosti. Status samotný se jedinci tímto ale změnit nemusí.

Na pomyslný mezník, kdy se dospívající stává dospělým, můžeme pohlížet z hlediska biologického a psychosociálního.

Biologicky je období dospělosti určeno zráním jedince vázaným na věk.³⁷ Fyzicky zralý je dospělý člověk ve smyslu sexuální zralosti, důležitou podmínkou pro partnerský vztah a reprodukci, umocněnou také potřebou po potomkovi. Tato reprodukční složka v předešlém vývojovém období nezaujímal žádnou důležitost.

Daleko náročnější, možná i podstatnější v prostředí společnosti, je vymezení dospělosti z pohledu psychosociálního. Dosažení psychosociální dospělosti nastává u každého jedince individuálně v jiný čas, nelze tedy určit žádnou přesně stanovenou časovou osu pro moment, kdy se člověk stává dospělým. Postupně jedinec dozrává v různých složkách, na úrovni sebepojetí a vlastní stabilní identity, vztahu k druhým a schopností trvalých, oboustranně uspokojivých vztahů. Tyto jednotlivé složky nemusejí dozrávat ve stejnou chvíli.

³⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, s. 301. ISBN 80-7178-308-0.

V přerodu k dospělosti dochází ke změnám na úrovni osobnosti. Dospělý člověk se vyznačuje tím, že se již osamostatnil, relativně svobodně se může rozhodovat a chovat, přičemž je za své činy zcela odpovědný. Dosažená soběstačnost pramení z vlastní zdravé sebejistoty a sebedůvěry a vyrovnanosti. Neméně podstatným znakem je skutečnost, že dospělý člověk vědomě ovládá své emoční prožívání.

Další příznačné a zásadní změny přichází v oblasti socializačního rozvoje specifická ve vztahu jedince k ostatním lidem. Osamostatněný jedinec není již závislý na své rodině a vztahy s rodinnými příslušníky jsou stabilnější a vyrovnanější, než tomu bylo dříve v období specifickém pro konflikty s autoritou. Pohled na rodinu se stává realistickým a kritickým. Zásadním znakem dospělého jedince, který se osamostatnil od rodiny, přejímá odpovědnost sám za sebe a vyznačuje se vlastní nezávislostí a svobodou, je také vlastní finanční nezávislost, tedy sociální osamostatnění.³⁸

Podle svých výzkumů rozděluje Gail Sheehyové dospělost na období prozatímní, první a druhé dospělosti a prezentuje skutečnost, jak se od dob našich prarodičů toto období proměnilo. Zatímco dříve se životní milníky, jako samotný přechod do dospělosti, osamostatnění či založení rodiny, odehrávaly v brzké prozatímní, mladé dospělosti, současný časový rozvrh se proměnil téměř o dekádu a povinnosti dospělého jedince se odkládají na později. Již výzkumy devadesátých let uvádí skutečnost, že jedinec bude pravděpodobně uzavírat v životě dvě manželství a že stane se běžnou skutečností zakládat více rodin. V pokročilém dospělém období nebude výjimkou třetí partner, ale už bez uzavření manželství. Lidé nad šedesát let budou stále na část úvazku pracovat, aby si zajistili zdroje pro značně prodlouženou část života, než bylo dříve zvykem, jelikož se posunula hranice dlouhověkosti. S tím souvisí také posun životních etap vývojových úkolů jednotlivých období. Prodlužuje se období vzdělávání a současně roste závislost na rodičích a osamostatnění často nastává až okolo třiceti let. Vlivem ekonomické situace se více než kdy dřív vrací řada mladých lidí po ztrátě zaměstnání nebo neschopností zajistit své potřeby zpět k rodičům. Proměnila se také psychická zralost, jež je individuálně velmi proměnlivá, mnohdy přichází až se třetí dekádou. Zásadně se za poslední dobu proměnila role ženy, která je samostatná, emancipovaná, vyhlížející vlastní kariéru a odkládá mateřské povinnosti do budoucna, kdy už může být založení rodiny obtížné či neuskutečnitelné. Mnohé ženy poté trpí

³⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 9.-11. ISBN 978-80-246-1318-5.

depresemi a zničeným sebehodnocením, na druhou stranu čtyřicetileté rodičky již nebývají výjimkou.³⁹

5.1 Mladá dospělost

Období mladé dospělosti lze zařadit do věkového období zhruba 20–40 let věku člověka. Vlivem různorodých životních mezníků si osvojuje novou životní roli, roli dospělého spolu se všemi znaky a proměnami. Změny jsou patrné v oblasti psychiky a osobnostně-sociokulturním vývoji, zatímco změny v oblasti tělesné struktury na ně nemají zásadní vliv.

Významným faktorem ovlivňujícím psychický vývoj, sebepojetí a zvládnutí dospělosti je dosavadní zkušenost, zejména s chováním dospělých v dětství, a tím získané vzory, které je můžou ovlivňovat ještě po 20. roce života. Status dospělého přináší řadu nových povinností, se kterou narůstá i sociální prestiž. Dospělost se vyznačuje jistým sociálním očekáváním a postupným nabýváním nových sociálních rolí s vazbou na společnost, která určuje normu chování, a nastalých životních změn. Mladý dospělý zprvu zaujímá k nabyté dospělosti smíšený postoj vzhledem ke svobodě a samostatnosti, přinášející s sebou i nevýhody a požadavky či omezení v podobě tlaků společnosti. S postupujícím věkem ubývá osobní svobody a přibývá zodpovědnosti s následnou postupnou stabilizací.

Emocionalita a emoční prožívání se s přechodem do dospělosti stabilizuje. Zkušenosti, které se postupně nabývají, pomáhají mladému dospělému regulovat a ovládat své emoční prožitky, které navenek spíše neprojevuje. Emoční prožitky se stávají více diferencovanější. Dokáže své emoce akceptovat, interpretovat a vyrovnávat se nimi. Tyto vlastnosti vypovídají o emoční inteligenci jedince. Zde je patrná rozdílnost mezi emoční vnímavostí mezi citlivějšími ženami a muži, kteří si své emoční prožívání tolik nepřipouští. Toto rozdílné emoční prožívání může být vzhledem k rozdílným potřebám emočního vyjádření zdrojem nepochopení ve vztahu. Citové vztahy navazují mladí dospělí snadněji, mohou být ale povrchní, nestálé a střídavé za účelem získání zkušeností podstatných pro rozvoj emoční regulace a poznávání specifík emočního prožívání partnerů. Zároveň uzavírají vlivem své otevřenosti, komunikativnosti a potřebě kontaktů velkou řadu přátelství a budují svou sociální

³⁹ SHEEHYOVÁ, Gail. *Průvodce dospělostí: Šance a úskalí druhé poloviny života*. Praha: Portál, 1999, s. 26-158. ISBN 80-7178-185-1.

síť, jež se přiblížením poloviny tohoto období redukuje, zato kvalita přátelských vztahů je výraznější.

Proměna kognitivních funkcí spočívá v nabývání zkušeností a řešení nových problémů, kterými mladý dospělý dále rozvíjí své dříve osvojené způsoby myšlení. Zprvu dominují schopnosti umožňující intenzivní získávání a zpracování nových informací, práci s abstraktními pojmy a nadále se rozvíjí způsoby řešení problémů. Najednou přemýšlí o problému v jeho různých aspektech i v celkovém kontextu, s uvědoměním si subjektivního významu problému. Zásadně se mění postoj jedince k vlastnímu uvažování. Nyní je schopen uvědomit si, sledovat a pracovat se svými myšlenkami, využít svých uvědomělých silných a slabých stránek k řešení problému. Dospělý si uvědomuje, že jeho úvahy nemusí být vlivem subjektivního zkreslení přesné a jako jediné správné. Vlivem sebekritičnosti a uvědomění si více názorovosti je schopen dospět ke kompromisu a otevřít se změnám při řešení životních situací, které plynou ze schopnosti komplexně, tj. uvažovat z různých hledisek. Uvažování se stává pragmatičtější, spjaté s životem a skutečnými, nikoli už jen abstraktními životními problémy. S tímto souvisí další rozvoj praktické inteligence, která se odráží při zvládnutí problémů každodenního života s uplatněním poznávacích schopností, adaptací, emoční inteligencí a sociálními kompetencemi. Dochází k přechodu mezi fází postformálního a autonomního myšlení.

Důležitou oblastí, které chce dospělý dosáhnout, je splnutí individuálních potřeb a jejich prosazení a socializace promítnutá do trvalých a stabilních vztahů. Mladý dospělý na počátku dospělosti je silně ovlivňován svými vrstevníky a snaží se jim přizpůsobit. Cílem dospělého je získat schopnost vytvořit si důvěrný, spolehlivý a trvalý vztah k uspokojení citové potřeby, ovlivněná vazbou zažitou v dětství a dosažení intimity, jež se projeví schopností hlubokých vztahů na úrovni trvalých přátelství, partnerství a založením rodiny.⁴⁰ Předpokladem jejího dosažení je rozvoj vlastní identity a její zralosti, díky čemuž se stává vyrovnanějším a v nalezeném intimním vztahu se jí vzdává ve prospěch partnera. Vztahy tohoto období prochází vývojem od romantické idealizované lásky, přes období napětí a nejistoty ke vztahu realistickému a stabilnímu.⁴¹

⁴⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 9-28. ISBN 978-80-246-1318-5.

⁴¹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, s. 380-396. ISBN 80-7178-308-0.

Morální uvažování je stejně jako emocionalita i myšlení ovlivněno dosavadní zkušeností. Do mladé dospělosti vstupuje člověk s pevným systémem norem, které přejal od rodiny, vrstevníků a dalších pro něj významných osob. Nyní normy dodržuje, nebo nedodržuje na základě vlastního přesvědčení a uvážení, zatímco v předešlé době byl podřízen autoritě, což se může projevit v dočasném nerespektování těchto norem, vlivem nabyté svobody a chuti experimentovat. Nejistota v pravidlech se může objevit v nových sociálních situacích či rolích, ve kterých dříve nefiguroval, což může vést k nadměrnému prosazování a netoleranci, nebo naopak ke zvýšenému liberalismu. S potřebou sebeprosazení nabývá u jedince na významu orientace na právo, pramenící z úbytku radikalismu a přijetí odpovědnosti za plnění povinností, které jsou podřízeny vlastním pravidlům. Nachází se ve fázi morálního pozitivismu. V druhé polovině mladé dospělosti přestává pravidla chápat jako absolutně platná. Jak významně se promění morální uvažování jedince ovlivňují dle Gilliganové dvě zkušenosti. Subjektivní prožití řešení osobně významného konfliktu v oblasti hodnot a vazba plynoucí s péče a vztahu k druhému, nejčastěji k vlastnímu potomkovi. S nabýváním většího množství zkušeností se morální uvažování stává flexibilnější vlivem situací, jejichž řešení není vždy jednoznačné. Výsledkem je pragmatické uvažování a konkretizace morálního uvažování spjatého s konkrétními osobními problémy a povinnostmi, jež souvisí s druhými lidmi.

Dospělý člověk je součástí společenského dění, což je spjato s požadavky na orientaci a osvojení specifických dovedností se schopností jejich diferenciací v různých situacích. Zásadními skupinami, v nichž si osvojují důležité role, jsou hlavně rodina jako zdroj jistoty v nouzi, partnerský vztah a založení vlastní rodiny, přátelství a sociální síť trvalejších vztahů a profesní role. Stejně jako jsou zásadní proměny rolí, jsou také významným milníkem pro mladého dospělého některá významná prostředí, především první vlastní bydlení, pracovní prostředí a místa sloužící k uspokojení zájmů a společenských setkání.⁴²

⁴² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 28-33. ISBN 978-80-246-1318-5.

5.2 Střední dospělost

Stejně jako předešlá i následující obdobích nelze ani střední dospělost vymezit zcela jasně a zřetelně. Je ovlivněna individuálně, ovšem věkově se vymezuje v rozmezí 40.–50. roku života. Na toto období je nahlíženo jako na vrchol života a zralosti v souvislosti s udržením profesní pozice a rodiny, která v případě funkčnosti uspokojuje potřebu jistoty a motivace k dosahování cílů. Prožívání vlastní dospělosti je značně individuální, spjaté s tzv. subjektivním věkem. Dochází k řadě životních událostí, je ovlivněna vlastními zkušenostmi, mění se sociální kontext. Je doba protikladů vzhledem k vrcholu sil a vlastních kompetencí a spokojenosti, uvědomění a očekávání pozvolných stagnací. Významným okamžikem, který v tomto období nastává kolem středu života v období mezi 35. a 45. rokem, je krize středního věku. Ta je definována nespokojeností, prázdnotou a pocitů nesmyslnosti dosavadního směru vedoucí k uvědomění si nutnosti obratu v životě a uvažováním o sobě samém a představě o další budoucnosti.

Tělesné změny po 40. roce života ještě nejsou natolik znatelné, aby významně ovlivňovaly výkonnost člověka. Projevují se ale postupným úbytkem atraktivity, jíž vlivem sociokulturních standardů hůře prožívají hlavně ženy, kterou do značné míry ovlivňuje kvalita partnerského vztahu. Významnou změnou tohoto období je nástup klimakteria a postupná ztráta plodnosti. Tempo, kterým přicházejí prvotní signály stárnutí, je velmi individuální a pozvolné. Jejich příchod je vnímán jako úbytek výhod a jejich subjektivní prožívání se odvíjí od vlastního vnímání atraktivity a výkonnosti, které bude časem ubývat. Následkem pozvolných změn je jejich časté popírání a potřeba udržet si představu udržitelného mládí.

V tomto období ještě nehrozí úpadek kognitivních procesů. Psychické změny a uvažování je v tomto období ovlivněno hlavně zkušenostmi, jež vedou jedince k přehodnocení životních událostí. Formuje se představa a vlastní preference, jak je řešit v návaznosti na budování praktické sociální inteligence. Schopnost přijímat a zpracovávat nové informace začíná být stabilizovaná. Procesy vyžadující ke svému fungování rychlost a flexibilitu se upozaďují a do popředí se dostávají ty, které vycházejí z životních zkušeností. Dále se rozvíjí uvažování, v němž dokáže zohlednit různé aspekty problému, rozšiřují se schopnosti napomáhající posoudit a vyřešit rozličné praktické situace, které se postupem času automatizují. Dospělý okolo 40. roku si uvědomuje jistou míru, s jakou se dají řešit problémy, vzhledem k názorové různorodosti mezi svou osobou a druhými lidmi, s nimiž zdárně

argumentuje vzhledem k reálnému uvědomění vlastních kompetencí. Vrchol praktické inteligence je funkčnější u jedinců s rozvinutější sociální zdatností. Projevuje se řešením praktických problémů s předem nejednoznačným řešením, různorodých vzhledem k etapě života.

Emoční prožívání je ve fázi střední dospělosti obdobím stability a nedochází k zásadním emočním výkyvům. Středně dospělý rozumí všem druhům emočních prožitků, akceptuje je a je schopen je navenek správně interpretovat navzdory skutečnosti, že se pocitování intenzivních radostných pocitů tolik nevyskytuje. Prožívání pozitivních i negativních prožitků je vyrovnané, střední intenzity s postupnou klesající tendencí. Prožitky jsou emočním zabarvením ambivalentní se schopností jejich jednotlivých rozlišení. Zkušenost v rozlišování pocitů vychází v hlubší emoční zkušenosti a promítá se do porozumění emocí druhých. Vlastní vnitřní prožívání je vyjádřeno přesněji než jeho expresivní variace. Narůstá schopnost flexibility v oblasti regulace pocitů a nálad, které dle aktuální potřeby potlačuje. Dochází k úbytku potřeby navazování větších sociálních vazeb, citové vztahy jsou stálé, a pokud jsou uspokojivé, jejich stabilita je výraznější a lépe udržitelnější. Vlivem zkušeností a stabilnější, vyrovnanější osobnosti a plné emoční zralosti dochází ještě stále k vývoji emoční inteligence, která je zásadní při sociální úspěšnosti.⁴³

Lidé středního věku jsou důležitým pilířem chodu společnosti, jehož jsou součástí a svou činností ji směřují k budoucímu fungování. Nabytými zkušenostmi a řadou rolí si jedinec dokáže osvojit velkou řadu společenských pozic, kdy věk zatím není překážkou pro jakoukoli profesní roli. K. W. Schaie hovoří o expanzi generativity začleňující spojení profesní role se širší sociální skupinou přesahující vlastní rodinu. Postupně dochází k přehodnocení postoje ke své profesní roli související s proměnami psychických potřeb, kdy zaměstnání jedince uspokojuje především potřebu vlastní seberealizace a potvrzení svých kvalit s výhledem na úspěch. Proměňují se však formální cíle, které ztrácí svůj dřívější význam, důležitější se stává smysl a preference jistoty a klidu na úkor dříve žádoucí prestiže. Zároveň po čtyřicátém věku člověk uvažuje nad správností svého profesního směřování s tendencí úvahy nad užitečností své práce pro další generaci a potřebu předávání zkušeností.

Významnou oblastí střední dospělosti je proměna vztahů jedince. Partnerský vztah prošel mnohými fázemi a nejspíše i krizemi, stal se stereotypním, ochotným k uzavření kompromisu či rezignace. Jednotlivci ve vztazích prošli vlastní psychickou a fyzickou

⁴³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 178-196. ISBN 978-80-246-1318-5.

proměnou. Uspokojení ze vztahu je u každého páru různé, i když je partner vzhledem k osobním proměnám či úbytku atraktivity akceptován, občas se objeví i potřeba nového milostného okouzlení. Dochází k přehodnocování významu partnerství. Stabilizovaný vztah je zdrojem bezpečí, citové jistoty a zázemí jako základu emoční pohody. Ovšem vzhledem k osobním krizím a vývoji každého partnera může vztah vlivem ubývajících komunikace, kritičnosti a nedostatku solidarity vést k rozpolcení a změně partnera, což vychází z potřeby úniku před stereotypem a závislosti na něm a potřebou navázat nový milostný vztah. Nastává krize manželství. Člověk se ve středním věku začíná orientovat více na své nitro a uzavření se, což ovlivňuje i vztahy k ostatním, plynoucí mimo jiné i z krize středního věku. Neuspokojivý vztah může vyústit v mimomanželský vztah, jehož cíl je v kompenzaci a hledání uspokojení mimo manželství, potřebě nových zkušeností či potřebě prokázání vlastní atraktivity nebo uspokojení citové jistoty. V důsledku může vést i k druhému manželství.⁴⁴

5.3 Starší dospělost

Období starší dospělosti je obdobím významných změn spojených s proměnou tělesné schránky, sociálním postavením a psychické kondice. Člověk si uvědomuje, že započalo postupné stárnutí spojené s úbytkem sil, postupným navýšením zdravotních problémů, což vede k uvědomění toho, co je v životě dobré a pozitivní s potřebou uchování. Jedinec již nestojí o změny, orientuje se na vlastní pocity a představy o budoucnosti. Mění se postoj k životu a vlivem podobných zkušeností navazuje vztahy a porozumění s vrstevníky. Intimita se proměňuje v potřebu opory, akceptace, společného sdílení, které lépe uspokojuje trvalý vztah. Člověk si začíná více uvědomovat dosažených úspěchů. I když jsou možnosti člověka v profesní roli omezené a zaměřuje se na omezení úsilí, orientuje se nadále na předávání zkušeností nové generaci. V osobním životě se stává významnou hodnotou role prarodiče, jež nadále naplňuje hlubokým vztahem k vnoučeti jeho další smysl života.

Významným znakem pozdní dospělosti je postupná involuce v psychické a somatické oblasti, která je vzhledem k nástupu a rozsahu zcela individuální. Je ovlivněná dědičností, kdy se v určitou dobu aktivují geny působící na stárnutí, a vnějšími vlivy mající dopad na aktuální

⁴⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, s. 380-396. ISBN 80-7178-308-0.

stav vzhledem ke genetické predispozici a možnostem maximální délky života. S postupujícím věkem přibývá zdravotních problémů, ojedinělou není ani polymorbidita, tedy skutečnost, že jedince trápí větší počet chronických onemocnění, jež mohou být nejen somatického, ale také psychického charakteru

Úroveň funkcí na kognitivní úrovni je ovlivněna způsobem dosavadního života a získaných zkušeností, které mají vliv také na úroveň potřeby užívání těchto funkcí. Vliv na jejich další charakter, úpadek či stagnaci má nejen úroveň dosažených schopností, dovedností, zdravotního stavu, životní styl, zázemí a vlastní spokojenost, ale také dědičnost a tempo postupného příchodu stárnutí. Vrozená fluidní inteligence, která je stále méně využívána, skrze naučené strategie postupně klesá vlivem poklesu funkcí krátkodobé paměti, rychlosti a přesnosti zpracování informací, což stěžuje schopnost učení. Ve starší dospělosti se udržuje, ba dokonce ještě stále rozvíjí krystalická inteligence spočívající v užívání uchovaných strategií řešení situací, podpořené nabytým vzděláním a širokou škálou zkušeností. V běžném životě a situacích, které v něm nastávají, fungují ve vzájemném propojení. Reakce na řadu situací je vlivem zkušenosti častěji formou kompromisů s nárůstem kognitivní rigidity převážně v zaměstnání, kdy vykazují nechuť k novým formám a metodám práce. Dosaženou kognitivní úroveň spolu s dosaženým vzděláním a získanými zkušenostmi a znalostmi lze považovat starší dospělost za období moudrosti, dle Baltese jako expertní znalost pragmatiky.

Zralost emočního prožívání přetrvává na svém vrcholu se schopností udržet pozitivní pocity, emoční naladění, jeho porozumění a kontrolu. Jednání probíhá rozvážně, pocity lze potlačit a prožít až po uplynutí situace, ve které by mohly působit nepatříčně. Emoční prožívání a tendence k určitým druhům pocitů zůstávají neměnné, ale vlivem specifických zátěží s důsledky v intimní oblasti, ztrát či oblasti sebepojetí se může zhoršovat až do míry změn v osobnosti jedince. Preferovaným emočním rozpoložením je obecně klidné a pohodové naladění, spjata s hormonálními změnami, především úbytkem pohlavních hormonů. S tím také souvisí střízlivý pohled na svět. Prohlubují se a zklidňují citové vztahy k nejbližší rodině, zatímco potřeby sebeprosazení a výkonu ubývají.⁴⁵

Vlivem nastávajícího stárnutí přichází v tomto období změny pojetí intimity, která se přetransformovala s důrazem na psychické sdílení a souznění s partnerem, zatímco fyzický vztah už není natolik naplňující. Transformuje se také potřeba generativity s ohledem na rozvoj a předávání vlastních zkušeností, čímž si utvrzuje svou generační pozici v rodině. Prožitkem

⁴⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, s. 229-259. ISBN 978-80-246-1318-5.

spočívajícím s přicházejícím uvědomělým stárnutím se více než fyzická síla cení nabytá moudrost. Dochází také k uvědomění jistých osobnostních změn a změně postoje k sobě a okolnímu světu, které jsou pro jedince vzhledem k menší kritičnosti vůči vlastní osobě patrnější u vrstevníků. Postoj k vlastní osobě se projevuje změnou sebehodnocení ovlivněnou dosaženým sociálním postavením v kombinaci s dosažením vzděláním v kombinaci s diferenciací ženské a mužské role. Žena uzavírá jedno významné biologické období osamostatněním vlastních dětí, což ji nutí hledat nový cíl. V případě muže je jeho role spjata pouze s profesní rolí.⁴⁶

⁴⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, s. 418-421. ISBN 80-7178-308-0.

6 Moderní společnost a její vztah k tetování

Současná moderní společnost je výsledkem dlouhého vývoje, který započal již před tisíci lety prvními lidskými společnostmi, jež se vyznačovaly jako agrární, spojené se zemědělstvím a závislostí svých členů na společenství.

Nynější společnost je opakem dřívějšího kolektivního uspořádání společenství, je čím dál více individualizovaná. V popředí je jedinec samotný a jeho individualita oproti komunitě.

Jádrem fungování současné společnosti je její ekonomika a ekonomické změny, které ji zásadně ovlivňují společně s průmyslovou výrobou, vědeckým a technologickým pokrokem. Významnou roli hraje expanze vzdělávání a postupná automatizace.⁴⁷

Obyvatelstvo je soustředěno převážně do měst, s velkým množstvím pracovních příležitostí. Společnost se dá charakterizovat jako materialistická, kdy se vyrobené zboží prodává na volném trhu. Díky vzdělání, ekonomickým a pracovním příležitostem existuje ve společnosti vysoký stupeň sociální mobility čili možnosti změn v oblasti práce či bydlení.⁴⁸

Těla zdobená tetováním od těch nejmenších až neviditelných dle svého umístění až po ta velmi výrazná můžeme vidět ve společnosti tak často, že už nepochybujeme, že se stala jistou součástí společnosti a člověka 21. století a nepřipadá nám jako něco zvláštního. Co však nelze opomenout ani v současné době je skutečnost, že dekorace zdobící lidskou kůži, ať už tetování či jiná modifikace, stále vyvolává reakce.

Lidé mohou jedince s tetováním sledovat nejrůznějšími způsoby za přítomnosti řady emocí, čistě jen se zájmem a zaujetím, obdivem či úctou, pohoršením, vyděšením až k možnosti jeho odsouzení. Zde nastává otázka nastavení konformity ve společnosti. Jakákoli odlišnost má tendence přetrvávat v lidech v podobě předsudků. Pohled na jedince s tetováním může vyvolávat otázky a pochybnosti, zda je jeho nositel přátelský nebo naopak, o výši jeho vzdělání, civilizovanosti či o jeho osobní minulosti a zkušenosti, které ho asi potkaly.⁴⁹

Ve své bakalářské práci, na základě realizovaného výzkumu zaměřeným na mezigenerační studii, uvádí Jelínková skutečnost, že starší generace zaujímá k tetování častěji

⁴⁷ *The nature of modern society* [online]. Encyclopædia Britannica, 2022 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/modernization/Modern-society-and-world-society>

⁴⁸ *Modern Society Meaning, Definition & Characteristics of Modern Society* [online]. Study lecture notes, 2022 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <http://studylecturenotes.com/modern-society-meaning-definition-characteristics-of-modern-society/>

⁴⁹ FIKSA, Radek. Encyklopedie bodyartu. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2009, s. 1. ISBN 978-80-903957-4-9.)

odměřený až negativní pohled, zapříčiněný řadou důvodů. Především rozdílnou výchovou, kdy na jedince nesoucího na sobě tetováž, bylo zpravidla pohlíženo převážně negativně a často byl považován za kriminálního.⁵⁰

Podobnou skutečnost také uvádí ve diplomové práci Janečková, kdy v zaměstnání byli ještě před pár lety jedinci od svých starších kolegů od prvního počátku zařazeni do téže škatulky, ovšem v současné době se pohled a přístup k zaměstnancům, jejichž tělo zdobí nějaké tetování, proměňuje. Mnohdy ale záleží na vykonávané profesi a individuální situaci či pozici, na které je, či není vhodné tetování viditelně prezentovat. Ovšem ve většině případů se nadřizení k tetování nevyjadřují a jedinci se s negativními reakcemi spíše nestýkají. Naopak je tetování prostředkem k navázání interakce.⁵¹

Komparativní údaje mezi různými oblastmi zaměstnání uvádí Jelínková ve své bakalářské práci, kdy v případě bankovníctví, pojišťovnictví a obchodu nebylo dle jejího výzkumu tetování vnímáno negativně či problematicky z pohledu zaměstnavatelů či kolegů a nemělo vliv na fungování na dané pracovní pozici, přičemž však někteří jedinci skrývali rozsáhlejší tetování. Tetování a jeho viditelnost ovšem upravuje kupříkladu ve svých dokumentech Armáda ČR, kdy tetování musí být při výkonu služby zakryté. Při náboru jsou tetování kontrolována a v případě nevhodnosti je voják povinen nechat si tetování na svoje náklady odstranit. V případě Policie ČR je stanoveno, že tetování nesmí být viditelné a musí tedy být zakryto. V případě ucházení se o místo nesmí mít motiv tetování uchazeče extremistický podtext.⁵²

6.1 Předsudky

Ve spojitosti s tetováním mají k sobě tyto dva pojmy velmi blízko. Ač se společnost mění, hranice se posouvají a společnost je tolerantnější, mnozí lidé můžou podléhat zažitým předsudkům vůči tetovaným jedincům. Část osob s tetováním se již někdy setkala s jistou formou negativní reakce či postojem plynoucím z aplikovaného tetování, ač už napřímo, nebo v pasivní formě.

⁵⁰ JELÍNKOVÁ, Kristýna. *Tetování v ČR: Mezigenerační srovnávací studie*. Brno, 2020. Bakalářská. Masarykova univerzita, přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Mořkovský. Strana 49

⁵¹ JANEČKOVÁ, Michaela. *Jaký vliv má tetování na sociální status v zaměstnání*. Brno, 2017. Diplomová. Masarykova univerzita, pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. Mgr. Radim Šíp, Ph.D. STR 62-63

⁵² HORSKÁ, Barbora. *Pohled na tetování a s ním spojená problematika hledání práce ve 21. století*. Hradec Králové, 2020. Bakalářská. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. Mgr. Radim Šíp, Ph.D. STR 45-50

Předsudek je předem utvořený postoj člověka nebo skupiny vůči jinému. Opomíjí jeho individualitu, osobnost a vlastní povahu. Hodnocení daného člověka, ač už pozitivní, nebo negativní, je na základě nějakého vnějšího znaku již předem určené a je formou společenské agrese vůči odlišujícím se členům etnik či kulturních skupin. Předsudkem jedince vůči jinému se manifestují jeho potřeby či přirozené pudů soutěžit, bránit teritorium či ochrany.⁵³ Předsudek tedy vzniká ještě předtím, než získá člověk s danou osobou či skupinou vlastní zkušenost. Vzniká však především z nutnosti zaujetí nějakého stanoviska vznikajícího na základě mínění druhých nebo na základě prvního dojmu či dílčí, zobecněné zkušenosti. S předsudky se pojí jinakost a odlišnost od společenské většiny a jejích norem, kdy je patrná asymetrie s hierarchickým uspořádáním mezi majoritní a minoritní skupinou.

Existují předsudky a nahlížení na jedince s tetováním jako na člověka, jehož život je spojen s extrémami a který se vymaňuje z běžné společnosti, a proto je potřeba se jim vyhnout. Tento názor je nejrozšířenější zejména u dospělých jedinců, kteří velkou část svého života strávili v době totality, kdy tetování bylo silně tabuizováno a spojováno především s kriminálníky. Nehledě na to, zda ve vězení již jsou, byli anebo v očích společnosti tam svým chováním a jednáním zcela jistě směřují.⁵⁴ Tetování bylo a mnohými stále je vnímáno např. spolu s piercingem jako primitivní chování a má punc jisté zvrácenosti.⁵⁵

Asi většina jedinců, která nosí na své kůži tetování, se setkala s nějakou variantou reakce, jež pro ně nebyla úplně příjemná a nemuselo se jednat zrovna o kriminální škatulkování. Velmi často se na tetování nahlíží například i z budoucí perspektivy s narážkami na jeho budoucí libý či nelibý vzhled vlivem postupného stárnutí. Svůj prapůvod mohou mít tyto předsudky již z dob cestovatele Jamese Cooka a jeho cest po Polynéských ostrovech, kde poprvé spatřil domorodce s těly pokrytými tetováními, což v Evropě bylo v době 18. století něco zcela výjimečného. Naštěstí je možno tvrdit, že se předsudky vůči potetovaným jedincům vytrácejí.⁵⁶

⁵³ HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 1998, s. 121-122. ISBN 80-7178-198-3.

⁵⁴ *Co říká tetování: Úprava těla je intimní záležitost. Vždy ale vysílá signály i do našeho okolí* [online]. Jan Kulhánek, 2015 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/co-rika-tetovani/>

⁵⁵ FERGUSON, Henry. *Umění tetování*. Praha: Rebo, 1998, 111,122. ISBN 80-7234-028-X.

⁵⁶ *Odkiaľ pramenia predsudky voči tetovaniu?* [online]. Slovensko: Nat Cherry, 2018 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: https://www.tatuantes.com/sk/Odkiaľ-pramenia-predsudky-voči-tetovaniu%3F/#google_vignette

6.2 Chyby ve vnímání druhých lidí

Percepce čili vnímání druhých lidí a okolního prostředí je zásadní a neodmyslitelnou součástí života ve společnosti. Při kontaktu s druhými lidmi dochází k neustálému vnímání, které má v důsledku význam pro vzájemné ovlivňování jedinců, předávání informací, emocí či zkušeností, ale zajisté plní rovněž značnou důležitou funkci, kdy na základě vnímání druhých si o nich utváříme vlastní představy, domněnky ovlivněné naší vlastní zkušeností a sociálním učením. V mnoha případech dochází při percepci ke zkreslování představ o druhém člověku v důsledku negativních zkušeností w předsudků předávaných ve společnosti. Negativní důsledky v mezilidských vztazích mohou vznikat také na základě chyb, kterých se při sociální percepci dopouštíme. Vzhledem k tomu, že se z historické skutečnosti stále drží u tetovaných jedinců jisté předsudky, i když méně než dříve, je jistě viditelné tetování dle své velikosti či umístění prvkem, který může být důvodem k chybě ve vnímání druhé osoby.

Tím, že neustále okolo sebe vnímáme ostatní jedince, si o nich zároveň utváříme a formujeme dojmy a představy, jejichž průběh a výsledek je ovlivňován určitými mechanismy. Například implicitní teorií osobností o jejich rysech, kdy předpokládáme, že jedinec s určitými osobnostními rysy oplývá i dalšími, které se s nimi pojí. Při vnímání druhých si také pod vlivem zkušeností utváříme své vlastní teorie a představy o tom, jací jsou druzí lidé. Tyto konstrukty má každý jedinec odlišné, což se promítá do zcela individuálního a subjektivního chápání světa. Podstatným prvkem utváření dojmu o druhém je první dojem a první informace, které o člověku dostaneme. Efekt primarity zásadně určuje, jaký dojem si o druhém utvoříme. Neodmyslitelným zásadním prvkem je též stereotypizace, kdy charakterizujeme určitou skupinu přisuzováním předem daných povrchních charakteristik, jako je např. barva pleti.⁵⁷

Do interpersonální percepce zahrnujeme subjektivního vnímání člověka člověkem, který ve své podstatě selektivně zpracovává získané informace, což následně ovlivňuje následné chování. Percepce se ve svém průběhu nevědomky jedince řídí určitými zákony. Při vnímání na základě zákona selekce jedinec vnímá vždy jen některé objekty, které ho zrovna obklopují. Efekt primárnosti jako další ze zákonů ovlivňuje, že při utváření celku na základě vnímaných objektů hrají zásadnější roli informace přijímané jako první, oproti informacím

⁵⁷ HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 1998, s. 69-74. ISBN 80-7178-198-3.

přijímaných později. V celém procesu plní významnou úlohu také jedincova dřívější zkušenost, která interpersonální percepci značně ovlivňuje, a úroveň senzitivity jedince. Výsledkem tohoto procesu je podvědomé hodnocení druhého jedince. Do tohoto vnímání se značně projevuje sebeobraz a vztah vnímajícího k sobě samému, skutečnost, jak jej vnímají druzí, výsledky jeho vlastní činnosti a dále vzhled druhé, vnímající osoby v kombinaci s vnitřním psychickým stavem.

Mezi nejzákladnější chyby ve vnímání a posuzování druhých řadíme:

Haló efekt – chyba ve vnímání druhých, ke které dochází nejčastěji. Člověka hodnotíme podle jednoho velice výrazného primárního znaku, jenž znemožňuje vnímat jiné rysy a vlastnosti osobnosti vnímaného jedince.

Efekt novosti – získávání zcela nových informací, které mají na utváření dojmu mnohem výraznější vliv než informace získané později.

Efekt schovávavosti – spočívá v odlišném vnímání a hodnocení jedinců, ke kterým udržuje vnímající kladný vztah oproti jedincům, k nimž tak kladný vztah nemá na základě dřívější zkušenosti.

Chyba kontrastu – spočívá v podvědomé tendenci člověka přisuzovat druhému vlastnosti, které jsou vůči vlastnostem samotného pozorovatele zcela protikladné.

Chyba blízkosti – v případě, kdy si jsou pozorované a posuzované jevy nějakým způsobem blízké, ať už v čase, prostoru či významově nebo obsahově, máme tendenci posuzovat tyto podobné jevy shodně.

Předsudky – pevné neodůvodněné postoje utvořené na základě generalizované zkušenosti a působení druhých.

Tradice – vnímání okolních skutečností je podmíněno zvnitřněnou lidovou, tradiční moudrostí, která může zapříčinit zjednodušení vnímání skutečností.

Vulgarizace – skutečnost, kdy při praktické aplikaci na základě povrchního myšlení a nedostatečného hlubšího uvažování neopodstatněně rychle a příliš zjednodušeně usilujeme o vyřešení určité situace.

Osobní posuzovací styl – vlastní a jedinečný způsob posuzování ovlivněný individuální mírou kritičnosti a ovlivňující výsledné posouzení. Obzvláště, máme-li k dispozici způsob hodnocení ostatních.⁵⁸

Projekce – dochází k ní nejčastěji při prvním setkání s jedincem, kdy do něj promítáme sebe sama se svými postoji, názory, motivy, jež mu připisujeme.

Logická chyba – chyba, při níž dochází k hodnocení druhých osob na základě užití vlastní logiky, kdy se domníváme, že určité vlastnosti jedince spolu logicky souvisejí, nehledě na skutečnost.

Efekt setrvačnosti – též zakotvení s návazností na haló efekt, kdy se dopouštíme chyby v hodnocení druhého, přičemž vycházíme z minulé zkušenosti s daným jedincem.

Centrální tendence – nebo též sériový efekt, kdy máme tendenci přiklánět se k průměrnému hodnocení a vyhýbat se hodnocení v krajních hodnotách při nutnosti hodnotit větší množství osob.

Golemův efekt – zastávání negativního postoje a negativního očekávání, subjektivně ovlivňující jedince, kdy výsledkem je naplnění oněch negativních obav. Jedná se o sebenaplnující se předpověď.

Efekt Pygmalion – spočívá ve vysokém očekávání druhých lidí. Čím vyšší máme od jedince očekávání, tím víc se identifikovaný jedinec zachová tak, jak se od něj očekává a dosahuje vyšších výsledků.⁵⁹

Jak lze z výše uvedených chyb vidět, chyby ve vnímání druhých můžou znatelně ovlivňovat další mezilidské vztahy. Dozajista se řada jedinců těchto chyb dopouští i v případě interpersonální percepce s jedinci s tetováním, které mohou takové vnímání ovlivnit. Pokud si uvědomíme skutečnost, jakým způsobem druhé vnímáme a jakých chyb se dopouštíme, spolu se skutečností, že k vnímání druhých je třeba přistupovat racionálně a s uvědoměním si možnosti ovlivnění tohoto vnímání vlastními emocemi, můžeme pozitivně do budoucna ovlivnit navazování nových mezilidských kontaktů.

⁵⁸ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998, s. 93-104. ISBN 80-85931-48-6.

⁵⁹ *Firemní sociolog: Chyby ve vnímání druhých* [online]. Hlušička, 2016 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.firemni-sociolog.cz/cz/uzitecne-informace/clanky/377-chyby-ve-vnimani-druhych>

Výzkumná část

Úvod

V teoretické části práce jsme se zabývali tetováním a možnostmi jeho odstranění v souladu se specifickým obdobím života člověka. Obecně jsme zde shrnuli již známá fakta o tetování, jeho aplikaci, funkcích, množství jednotlivých stylů, ale též jsme zmínili specifika lidské kůže, která přímo ovlivňuje možnosti i rizika aplikace tetováže. Stručně jsme také přiblížili vývojové období dospívání ve spojení s tetováním a následných teoretických poznatků ohledně dospělosti.

Podstatnou částí pro tuto práci jsou ovšem informace o možnostech odstranění tetování v období dospělosti. Přibližujeme zde možnosti, jakými lze v současné době za pomoci laserových či chirurgických metod tetování odstranit, spolu se všemi riziky a možnými následky. Vše v kontextu období dospělosti, které, jak v teoretické práci zmiňujeme, má své specifické charakteristiky, a to jak po stránce psychické, tak fyzické. Zásadní jsou také sociokulturní specifika, jež ovlivňují nahlížení na druhé osoby, obzvláště ty s tetováním.

V níže sepsané výzkumné části diplomové práce se zaměříme na specifika související a doprovázející dospělého jedince na jeho cestě k odstranění tetování. Budeme se zabývat tím, jak těsné a podstatné jsou tyto zvláštnosti vzhledem k možnostem odstranění tetování, které analyzujeme, statisticky zpracujeme a následně představíme výsledky výzkumu.

7 Cíle výzkumu

O fenoménu tetování byla realizována již řada výzkumů, jejichž obsah byl zaměřen na tetování z mnoha pohledů – od historického, antropologického či sociologického. Lze uvést například bakalářské práce Sofie Glozové „Fenomén tetování – tetování jako umění, vývoj a umění v různých kulturách a subkulturách“, Martiny Pluskalové „Tetování v sociální antropologii“, nebo Pavly Burkoňové „Tetování: historie a současnost“ a řada dalších. Je nesporným faktem, že tetování je velice atraktivním způsobem nejen zkrášlování lidského těla, ale v mnoha případech především viditelným a osobitým znázorněním vlastních životních zkušeností a názorů, subjektivně spjatým s konkrétním jedincem. K tetování a jeho aplikaci může vést celá řada motivů, jedinečných od jedince k jedinci. Stejně tak tomu může být v případě, kdy se jedinci rozhodnou si své, dříve vysněné tetování odstranit.

Zde se naskýtá příležitost zaměřit se na psychologický pohled odstraňování tetování. Hlavním cílem diplomové práce je:

- Stanovit u dospělé populace nejužívanější metodu pro odstranění tetování.
- Popsat nejčastější důvody, které jedince k tomuto zásadnímu rozhodnutí vedou.
- Defínovat jedince odstraňující si tetování jako skupinu.

8 Teoretická východiska

Výzkumná část diplomové práce přímo navazuje na její výše sepsanou teoretickou část, jejímž obsahem jsou informace podstatné pro tuto problematiku čerpaných z odborných zdrojů. Obsahem teoretické rešerše již známých informací o problematice se dají teoretická východiska rozdělit celkem na dvě části. První se zaměřuje na nejzákladnější poznatky o tetování s následným přesahem do spektra odstraňování tetováží ve spojitosti s charakteristikami kůže, a seznamuje s laserovými přístroji, principy fungování a jejich využitím v dermatologii. Druhá část teoretické části se přesouvá do psychologické oblasti, která je pro práci významná z hlediska ontogenetického období dospělosti. Seznamuje s charakteristikami dospělého jedince a navazuje na současnou společnost a její přístup k tetovaným jedincům až do hloubky samotné sociální percepce.

Ač jednotlivé aspekty kapitol samy o sobě nemusí zdánlivým dojmem korespondovat s tetováním jako historicko-kulturním fenoménem, ve spojitosti s psychologií dospělého člověka a zbylými sociálními poznatky o tetování narážíme na důležitý průsečík. Postupně se podkryvá komplexnost celé této problematiky od aplikace po samotné odstranění tetování v souvislosti se subjektivitou každého jednotlivce. Je namístě poskytnout prostor respondentům, kteří svými zkušenostmi v podobě získaných dat ve výzkumu podkryjí hloubku problematiky odstraňování tetování v období dospělosti.

8.1 Stanovení výzkumných otázek a hypotéz

Ve výzkumné části diplomové práce jsme stanovili následující výzkumné otázky:

- 1 „Jaký je vztah mezi odstraněním tetování a typem tatéra (profesionálem či amatérem), který toto tetování aplikoval?“
- 2 „Jaký je vztah mezi zvolenou metodou odstranění tetování a hloubkou významu pro jeho nositele?“
- 3 „Jaký je vztah mezi pohlavím a metodou odstranění tetování?“
- 4 „Jaký je vztah mezi odstraněním tetování a zkušeností s negativními reakcemi okolí?“
- 5 „Jaký je vztah mezi odstraněním tetování a věkem aplikace tohoto tetování?“
- 6 „Jaký je vztah mezi finanční náročností a metodou odstranění tetování?“

Ve výzkumné části diplomové práce jsme stanovili následující hypotézy:

H1: Odstranění tetování přímo souvisí s volbou amatérského či profesionálního tatéra, který toto tetování aplikoval.

H2: Tetování, které má pro svého nositele hluboký význam, nesouvisí s volbou konkrétní metody odstranění tetování.

H3: Pohlaví tetovaného jedince nesouvisí s volbou konkrétní metody odstranění tetování.

H4: Negativní reakce okolí na tetování jedince přímo souvisí s jeho následným odstraněním.

H5: Odstranění tetování přímo souvisí s věkem, kdy si jedinec nechal toto tetování aplikovat.

H6: Finanční náročnost odstranění tetování přímo souvisí s tím, jakou metodu pro odstranění jedinec zvolí.

8.2 Výzkumný soubor

Online dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 152 respondentů. Soubor respondentů v produktivní věku byl tvořen osobami z velkých měst celé České republiky, které mají osobní zkušenost s odstraněním či úpravou svého tetování. Z jejich celkového počtu odpovědělo na dotazník celkem 119 žen a 31 mužů. Věkové rozložení respondentů, kteří se na výzkumu podíleli, je 44,7 % (v rozmezí 21–30 let), 33,3 % (ve věku 31–40 let), 10 % (ve věku 41–50 let), 7,3 % (méně, než 20 let) a 4,7 % (nad 50 let věku.)

Tabulka č. 1: Celkový počet respondentů.

Celý soubor	Muži	Ženy
152	31	119
100 %	20,7 %	79,3 %

Tabulka č. 2: Věk respondentů

Celý soubor	Muži	Ženy	Méně, než 20 let.	21 – 30 let.	31 – 40 let.	41 – 50 let	Nad 50 let
152	31	119	11	67	50	15	7
100 %	20,7 %	79,3 %	7,3 %	44,7 %	33,3 %	10 %	4,7 %

9 Sběr dat

Sběr empirických dat pro výzkumnou část diplomové práce proběhl v březnu roku 2022 prostřednictvím online dotazníku vytvořeného na platformě Google. Nejprve byl proveden předvýzkum na malému vzorku celkem 20 osob, na kterých se tento výzkumný nástroj vyzkoušel. Na základě jeho podnětů došlo ke zdokonalení dotazníku úpravou nedostatků v položkách či slovních formulacích. Finální verze dotazníku má za cíl oslovit široký a zároveň náhodný vzorek respondentů, umístěný do online prostředí sociálních sítí, který zaručuje shromažďování vysokého množství rozličných osob všech věkových kategorií na jednom místě. Dotazník byl spolu s úvodním slovem v rámci sociálních sítí umístěn také do řady soukromých skupin geograficky sdružujících širokou škálu osob z oblasti Opavy, Ostravy, Olomouce, Brna a Prahy, ale také do skupin sdružujících osoby se zkušeností s plastickými, dermatologickými či jinými zákroky. Vyplnění dotazníku se respondenti zcela dobrovolně zúčastnili výzkumného šetření. Touto skutečností se dá předpokládat svědomitost respondentů při vyplňování dotazníku a pravdivost jejich odpovědí. Forma písemného dotazování v neposlední řadě umožnila poměrně velmi rychlé získání empirických dat, v řádu jen několika dní. Z celkového počtu respondentů ale museli být někteří vyřazení, z toho důvodu, že na otázku, zdali si nechali své tetování upravit, přetetovat nebo odstranit, odpověděli negativně, tudíž na další, směrodatné a informačně cenné otázky související s předmětem výzkumu již dále neodpovídali.

10 Výzkumné metody

Pro výzkumnou část diplomové práce jsme zvolili kvantitativní formu výzkumu, vycházející z novopozitivistické filozofie, jejíž specifika spočívají především v systematickém, kontrolovaném a kritickém zkoumání jevů, tedy ve výzkumu, který má své neoddělitelné fáze. Prvotní stanovení výzkumného problému významně souvisí se studiem dostupných informačních zdrojů, následuje formulace hypotéz a jejich verifikace skrze sběr a vyhodnocení výzkumných dat. Konečnou fází představuje prezentace závěrů vyvozených z výzkumu.

Metodou, skrze kterou výzkum proběhl, je v našem případě vlastní, polostrukturovaný dotazník, jehož strukturu tvoří otevřené a uzavřené otázky. Vhodně a dle pravidel sestavený dotazník umožňuje v krátkém čase oslovit písemným kladením otázek širokou škálu respondentů a získat v souladu s odstupem a objektivitou zkoumajícího validní a reliabilní data.⁶⁰

Dotazník této diplomové práce, jež byl určen respondentům v produktivním věku, obsahoval celkem 15 otázek, přičemž z celkového počtu zaujímalo 13 otázek uzavřených a 2 otázky polouzavřené, specifické pro respondenta možností výběru mezi stanovenými možnostmi odpovědi s možností formulace své vlastní.

10.1 Metoda statistického zpracování získaných dat

Data získaná výzkumným šetřením byla analyzována za pomoci statistické metody korelační a regresní analýzy, podstatné pro určení vzájemné těsnosti vztahů a závislosti mezi proměnnými výzkumu.

Korelační analýza, která slouží ke stanovení a posouzení těsnosti vztahu mezi proměnnými, se určuje na základě stanovení koeficientu korelace – r , jehož hodnota se pohybuje v rozmezí intervalu -1 po $+1$. Hodnoty koeficientu blíží se hodnotě -1 a $+1$ značí, že proměnné jsou na sobě závislejší, a tím je mezi nimi i těsnější vztah. Koeficient pohybující se v kladných hodnotách vypovídá o skutečnosti, že vyšší hodnoty patřící první proměnné budou odpovídat rovněž vyšším hodnotám u druhé proměnné. Stejně je tomu tak

⁶⁰ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Havlíčkův Brod: Grada, 2007, s. 12-163. ISBN 978-80-247-1369-4. , GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, s. 11-32. ISBN 80-85931-79-6.

v případě, kdy nižší hodnoty první proměnné odpovídají též nižší hodnotě u druhé proměnné. Pohybuje-li se ovšem koeficient korelace v záporných hodnotách, vztah mezi zkoumajícími proměnnými je opačný, tedy že nižší hodnoty první proměnné poukazují na vyšší hodnoty u druhé proměnné. V případě, že se koeficient korelace rovná 0 nebo se k 0 blíží, vypovídá o skutečnosti, že mezi proměnnými není dle statistiky závislost. Jsou tedy statisticky nezávislé.

Regresní analýza skrze nalezení regresní funkce napomáhá ze známých hodnot nezávislé proměnné stanovit hodnoty závislé proměnné a určit možnou lineární statistickou závislost mezi jevy výzkumu.⁶¹

Korelační analýza pro praktickou část diplomové práce byla provedena v programu Microsoft Excel funkcí correll.

11 Vyhodnocení výsledků výzkumu

Pro grafické znázornění výsledků výzkumu jsme zvolili lineární graf, umožňující přehlednější interpretaci získaných údajů.

Hypotéza č. 1 (H1): Volba tatéra pro aplikaci tetování přímo souvisí s jeho následným odstraněním.

Tabulka č. 3: Kontingenční tabulka četnosti odstranění tetování u respondentů

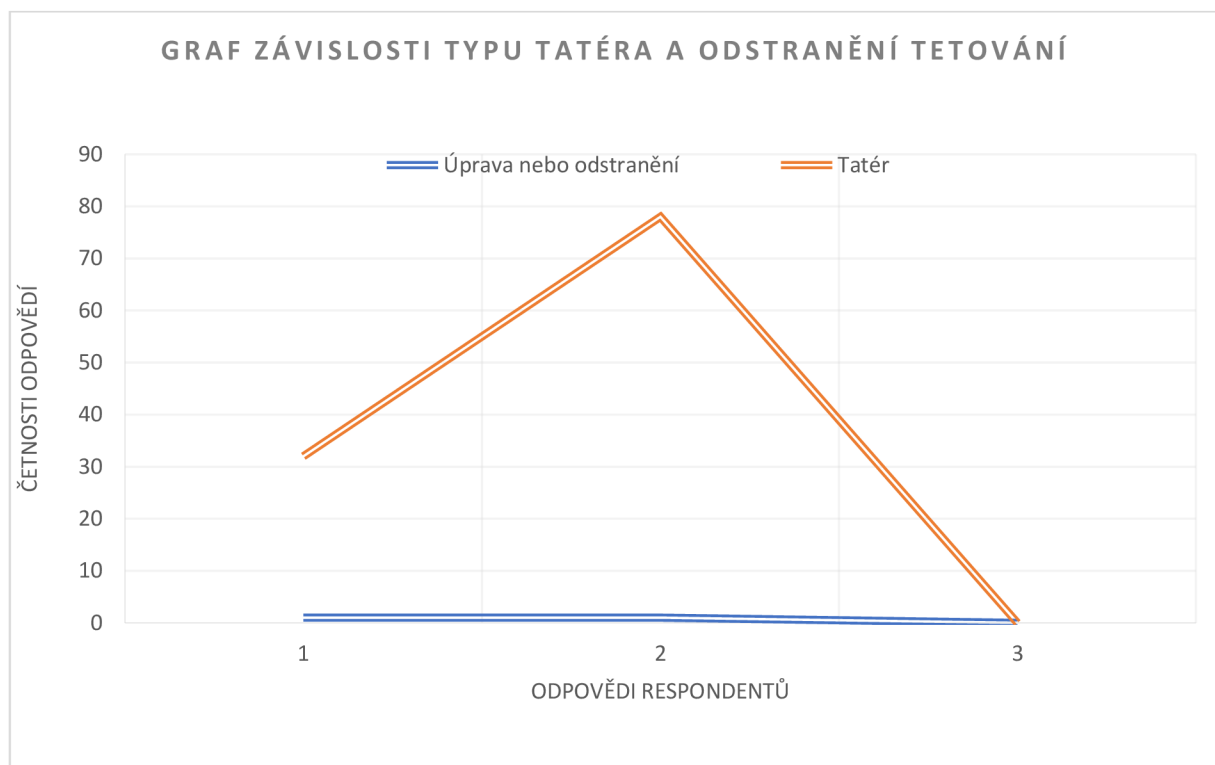
Odstranění tetování	Četnost	Vyjádření v %
Ano	110	100 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Tabulka č. 4: Kontingenční tabulka četností zvoleného typu tatéra

Zvolený typ tatéra	Četnost	Vyjádření v %
Amatérský tatér.	32	29 %
Profesionální tatér.	78	71 %
Celkový součet	Σ110	Σ 100 %

⁶¹ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Havlíčkův Brod: Grada, 2007, s. 113-115. ISBN 978-80-247-1369-4. , GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, s. 11-32. ISBN 80-85931-79-

Graf č. 1: Závislost typu tatéra a odstranění tetování

Zdroj: Vlastní zpracování

Údaje znázorněné v kontingenční tabulce a v modré linii lineárního grafu ukazují, že 100 % respondentů si své tetování nechalo některou ze známých metod tetování odstranit.

Červená linie grafu ukazuje, že 71 % dotázaných zvolilo pro aplikaci svého tetování, které si následně nechali odstranit, profesionálního tatéra, zatímco 29 % se obrátilo na tatéra amatérského.

Výsledkem provedené korelační analýzy je hodnota koeficientu korelace $r = 0,80$ čili blízko hodnoty $+1$, což značí silnou závislost a těsný vztah mezi proměnnými typem tatéra, který tetování aplikoval a následným odstraněním tetování. Provedena byla také regresní analýza, kdy výsledkem byla hodnota regresní lineární funkce $y = 55x$ mezi proměnnými. Výsledkem je vysoká závislost mezi proměnnými a můžeme říct, že volba typu tatéra pro aplikaci tetování přímo souvisí s jeho následným odstraněním. **Hypotéza H1 je potvrzena.**

Hypotéza č.2 (H2): Tetování, které má pro svého nositele hluboký význam, přímo nesouvisí s volbou konkrétní metody odstranění tetování.

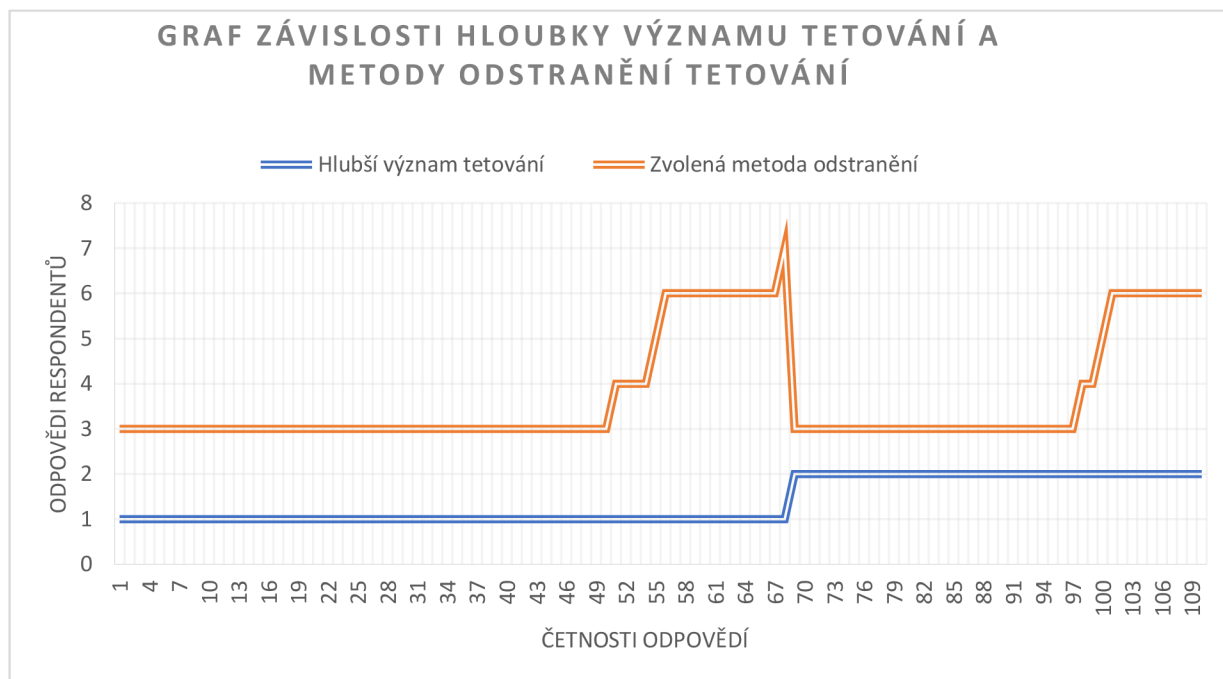
Tabulka č. 4: Kontingenční tabulka četností hloubky významu tetování pro nositele

Hloubka významu tetování	Četnost	Vyjádření v %
Ne	42	38 %
Ano	68	62 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Tabulka č. 5: Kontingenční tabulka četností zvolených metod odstranění tetování

Zvolená metoda odstranění tetování	Četnost	Vyjádření v %
Cover up – úprava/překrytí novým tetováním	79	72 %
Excision – vyříznutí kůže s tetováním a zašití rány	6	5 %
Kombinace metod	2	2 %
Laser	22	20 %
Salabrasion - umrtvení/zmrazení a následné setření	1	1 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Graf č. 2: Závislost hloubky významu tetování a metody jeho odstranění

Zdroj: Vlastní zpracování.

Modrá linie grafu ukazuje, že pro 62 % dotázaných respondentů mělo jejich tetování hluboký význam, zatímco pro 38 % dotázaných nemělo jejich tetování hlubší význam. Hodnoty grafu na červené křivce ukazují, že pro 74 % dotázaných bylo zvolenou metodou odstranění tetování Cover up. Pro 20 % laserové odstranění tetování, pro 5 % excision, pro 2 % kombinace metod a pro 1 % salabrasion.

Korelace mezi hloubkou významu tetování a jeho odstraněním není vysoká. Hodnota korelačního koeficientu je $r = 0,05$. Je tedy velmi daleko od hodnoty + 1 a neukazuje na přímou závislost mezi proměnnými. Provedená regresní analýza s hodnotou lineární regresní funkce $y = 0,1331x$, což spolu s hodnotou korelační analýzy potvrzuje velmi nízkou závislost mezi jevy. **Hypotéza H2 je potvrzena.**

Hypotéza č. 3 (H3): Pohlaví tetovaného jedince nesouvisí s volbou konkrétní metody odstranění tetování

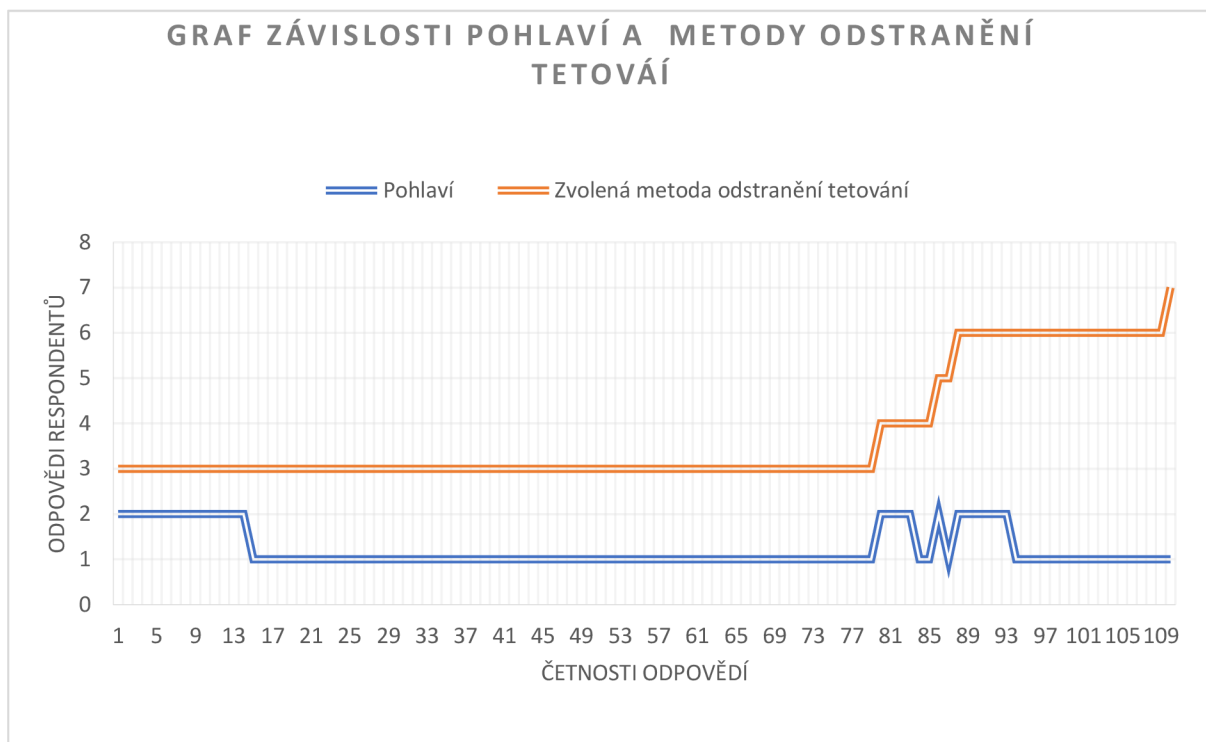
Tabulka č. 6: Kontingenční tabulka četností pohlaví

Pohlaví	Četnost	Vyjádření v %
Muž	25	23 %
Žena	85	77 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Tabulka č. 7: Kontingenční tabulka četností zvolených metod odstranění tetování

Zvolená metoda odstranění tetování	Četnost	Vyjádření v %
Cover up – úprava/překrytí novým tetováním	79	72 %
Excision – vyříznutí kůže s tetováním a zašití rány	6	5 %
Kombinace metod	2	2 %
Laser	22	20 %
Salabrasion – umrtvení/zmrazení a následné setření	1	1 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Graf č. 3: Závislost pohlaví a metody odstranění tetování

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z výše uvedené kontingenční tabulky a lineárního grafu vyplývá následující. Modrá křivka grafu, znázorňující pohlaví, ukazuje, že nejčastěji, celkem v 77 %, odpovídaly v dotazníkovém šetření ženy, zatímco muži byli zastoupeni ve 23 %.

Červená křivka grafu ukazuje četnosti odpovědí respondentů na otázku volby metody odstranění tetování. Nejčastěji zvolenou metodou odstranění tetování, celkem 72 %, je Cover-up. Laser byl uveden jako druhá nejčastější volba pro odstranění tetování (20 %). 5 % zaujala metoda excision, 2 % kombinace metod odstranění tetování a pouhé 1 % salabrasion.

Výsledkem korelační analýzy je výsledek koeficientu korelace $r = 0,10$. Hodnota koeficientu korelace je značně vzdálená od hodnoty + 1, což neukazuje na přímou závislost a mezi proměnnými pohlaví a metoda odstranění tetování není těsný vztah. Navíc byla provedena regresní analýza s hodnotou lineární regresní funkce $y = 0,3012 + 3,3576x$, která ukazuje na velmi nízkou závislost. Mezi proměnnými věk jedince a zvolená metoda odstranění tetování nebyla zjištěna významná statistická závislost a stanovená **hypotéza H3 je potvrzena.**

Hypotéza č. 4 (H4): Negativní reakce okolí na tetování jedince souvisí s jeho následným odstraněním

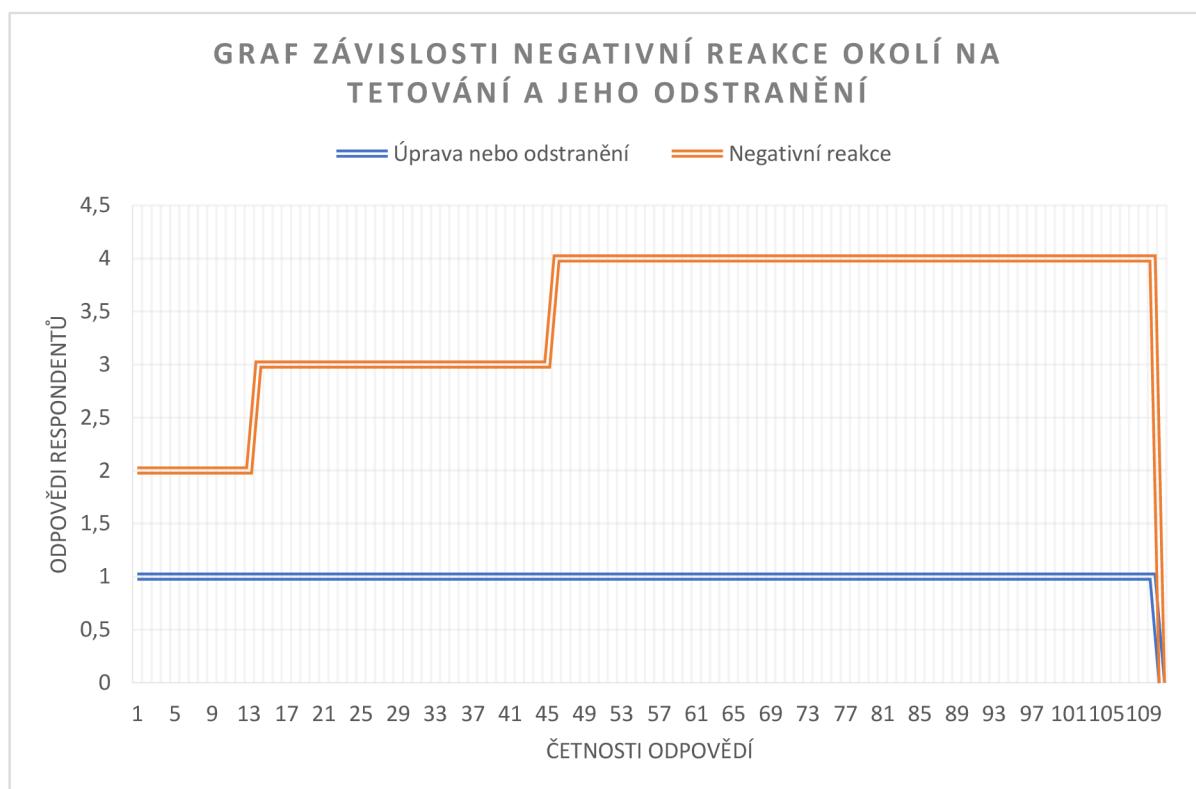
Tabulka č.: Kontingenční tabulka četnosti odstranění tetování u respondentů

Odstranění tetování	Četnost	Vyjádření v %
Ano	110	100 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Tabulka č. 8: Kontingenční tabulka četností negativní reakce okolí na tetování

Negativní reakce okolí	Četnost	Vyjádření v %
Ne.	65	59 %
Ano, často.	13	12 %
Ano, občas.	32	29 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Graf č. 4: Závislost negativní reakce okolí a odstranění tetování

Zdroj: Vlastní zpracování.

Červená linie ukazuje zkušenost respondentů s negativními reakcemi okolí na své tetování. 59 % respondentů se s negativní reakcí na své tetování nesetkalo. 29 % dotázaných uvedlo, že se občas s negativní reakcí na tetování setkali. A 12 % se s negativními reakcemi na tetování potýkalo často. Modrá linie grafu uvádí, že 100 % respondentů si jednou ze známých metod nechalo své dříve aplikované tetování odstranit. Zde je patrné, že pro většinu respondentů, kteří si nechali tetování odstranit, nehrály reakce okolí významnou roli.

Hodnota koeficientu korelace $r = 0,42$ mezi proměnnými se částečně blíží hodnotě + 1 a je mezi nimi tedy částečná přímá závislost, což dokládá také hodnota lineární regresní funkce $y = 3,4727$. Mezi negativními reakcemi okolí na tetování a jeho následným odstraněním je částečná závislost. **Hypotéza H4 je potvrzena.**

Hypotéza č. 5 (H5): Odstranění tetování přímo souvisí s věkem, kdy si jedinec nechal toto tetování aplikovat

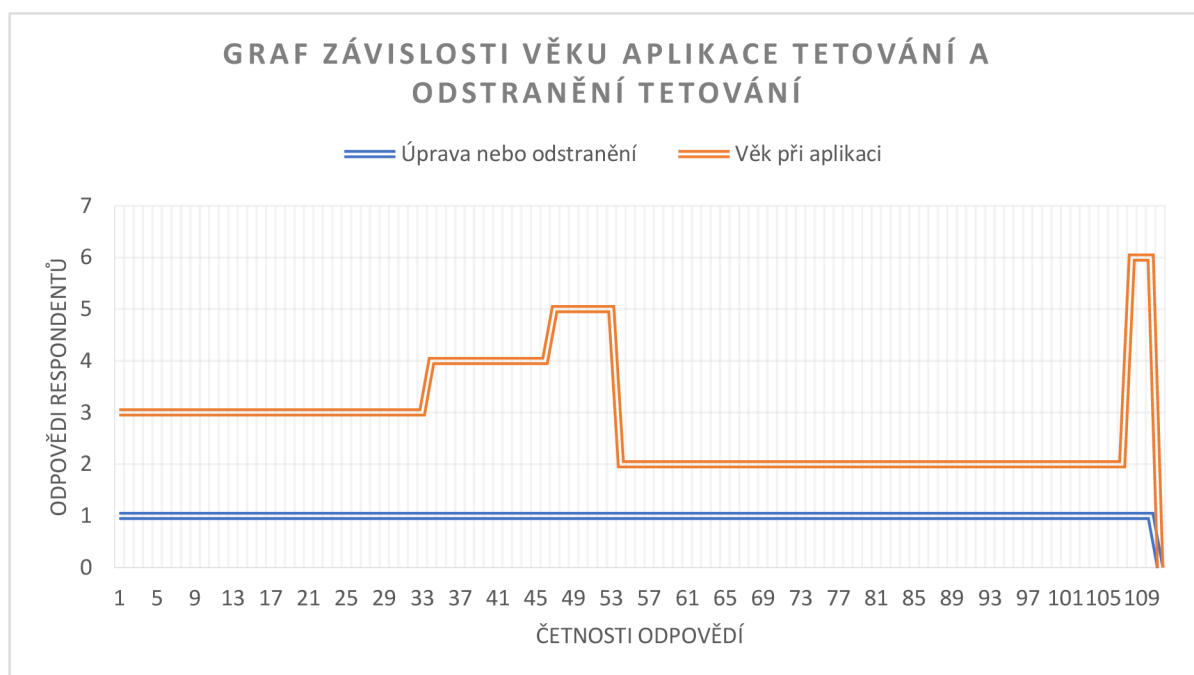
Tabulka č. 8: Kontingenční tabulka četnosti odstranění tetování u respondentů

Odstranění tetování	Četnost	Vyjádření v %
Ano.	110	100 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Tabulka č. 9: Kontingenční tabulka četností věku aplikace odstraněného tetování

Věk při aplikaci tetování	Četnost	Vyjádření v %
21–25 let	33	30 %
26–30 let.	13	12 %
31–40 let	7	6 %
Méně, než 20 let.	54	50 %
Nad 40 let.	3	3 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Graf č. 5: Závislost věku aplikace tetování a odstranění tetování

Zdroj: Vlastní zpracování

Údaje v kontingenční tabulce a v modré křivce grafu ukazují, že 100 % respondentů si zde nechalo své dříve aplikované tetování odstranit. Hodnoty červené křivky znázorňují, že 50 % dotázaných si své tetování, které si následně nechali odstranit, aplikovali před 20. rokem života. 30 % respondentů si tetování nechalo aplikovat v rozmezí 21 a 25 let. Následně 12 % mezi 26. a 30. rokem. 6 % mezi 31 a 40 lety života, pouhé 4 % respondentů si tetování aplikovalo po 40. roce života.

Provedená korelační analýza mezi věkem aplikace tetování a jeho následným odstraněním s hodnotami korelačního koeficientu $r = 0,25$ je blízko 0, což ukazuje, že mezi proměnnými je nízká závislost. Hodnota regresní funkce provedené lineární regresní analýzy je $y = 2,8364x$. Tímto ukazuje, že mezi proměnnými je nízká závislost. **Hypotéza H5 je zamítnuta.**

Hypotéza č. 6 (H6): Finanční náročnost odstranění tetování souvisí s tím, jakou metodu pro odstranění jedinec zvolí

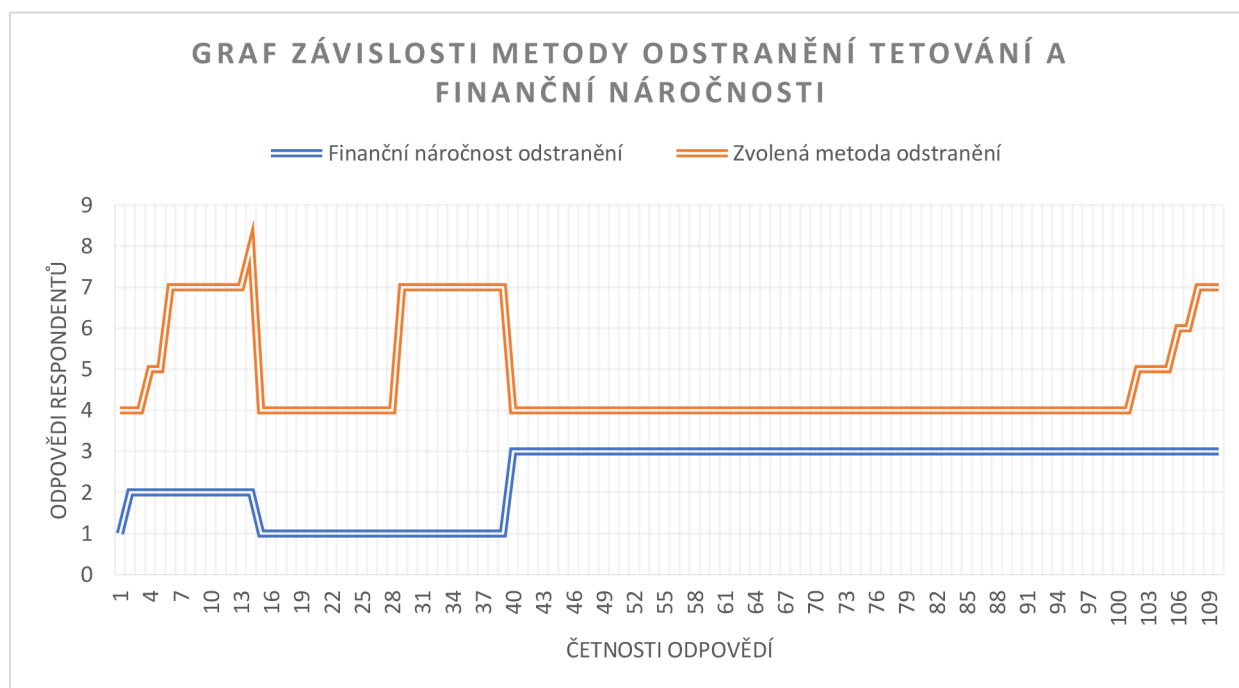
Tabulka č. 10: Kontingenční tabulka četností finanční náročnosti odstranění tetování pro jedince

Popisky řádků	Četnost	Vyjádření v %
Ne.	71	65 %
Ano, velmi.	13	11 %
Ano.	26	24 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Tabulka č. 11: Kontingenční tabulka četností zvolených metod odstranění tetování

Zvolená metoda odstranění tetování	Četnost	Vyjádření v %
Cover up – úprava/překrytí novým tetováním.	79	72 %
Excision – vyříznutí kůže s tetováním a zašití rány.	6	5 %
Kombinace metod.	2	2 %
Laser.	22	20 %
Salabrasion – umrtvení/zmrazení a následné setření.	1	1 %
Celkový součet	Σ 110	Σ 100 %

Graf č. 6: Závislost metody odstranění tetování a finanční náročnost

Zdroj: Vlastní zpracování.

Modrá linie viditelná v grafu ukazuje na skutečnost, že pro většinu, tedy 65 % dotázaných, nepředstavovalo tetování finanční zátěž. Pro menší část dotázaných, celkem 24 %, představovalo odstranění tetování finanční zátěž. A 11 % dotázaných respondentů vnímalo odstranění tetování jako velmi velkou finanční zátěž. Červená linie znázorňuje volbu metody pro odstranění tetování, kdy 72 % respondentů se vyjádřilo pro Cover up a 20 % pro laser. 5 % dotázaných se vyjádřilo pro excision, 2 % pro kombinaci metod odstranění tetování a 1 % pro salabrasion.

Z provedené korelační analýzy byla vypočítána hodnota korelačního koeficientu $r = -0,42$, tedy hodnota, která se částečně blíží hodnotě -1 . Hodnota korelačního koeficientu tedy ukazuje na částečnou přímou závislost, což představuje také hodnota lineární regresní funkce $y = 0,62x + 6,2209$. Mezi finanční náročností odstranění tetování a volbou metody odstranění tetování je částečná přímá závislost. **Hypotéza H6 je potvrzena.**

12 Diskuze

Tetování je v soudobé společnosti jeden z nejvýznamnějších jevů spojený s jedinečností a osobitostí jedinců, jež si skrze své trvalé dílo sloužící k sebevyjádření zaznamenávají životní okamžiky. Jak je patrné pro jeho stále vzrůstající výskyt a oblibu, je nedílnou součástí populace napříč generacemi a má své pevné místo ve společnosti, které zaujímalo již od počátků lidského bytí až po jeho moderní renesanci.

Ne každý jedinec je ovšem se svým tetováním spokojený. Ve společnosti existuje mimo jiné řada lidí, kteří se z rozličných důvodů rozhodnou své tetování odstranit. O této skupině obyvatel spjatých s tímto fenoménem se oproti samotné aplikace či významu tetování nevyskytuje tolik informací. A právě na tuto skupinu je zaměřeno výzkumné šetření diplomové práce.

Ve výzkumu jsme si stanovili celkem 6 hypotéz.

Finanční náročnost odstranění tetování souvisí s tím, jakou metodu pro odstranění jedinec zvolí. Jak je patrné z výsledků dotazníkového šetření, pro většinu dotázaných nebylo odstranění tetování finančně náročné. Finance dle statistické analýzy a potvrzení hypotézy ovlivňují, pro jakou metodu se jedinec přikloní. Jelikož jako nejčastější metodu pro odstranění tetování volili cover up, lze se domnívat, že vzhledem k rizikům a finanční náročnosti, která je oproti ostatním nízká, je nejvýhodnější a nejčastěji užívaná. Zde se hodí uvést také finanční investici dle 51 % respondentů, kteří uvedli, že do odstranění tetování investovali méně než 5 000 Kč a 23 %, kteří investovali do 10 000 Kč. Tyto částky rovněž poukazují spíše na metodu cover up, což dokládá i 20 % dotázaných, kteří uvedli, že nejdůležitějším faktorem při výběru metody byly právě finance. Pro 21 % to byly reference a zkušenosti druhých.

Odstranění tetování přímo souvisí s věkem, kdy si jedinec nechal toto tetování aplikovat. Původní domněnka poukazovala na skutečnost, že odstranění tetování souvisí s věkem, kdy bylo tetování aplikováno. Především v případech nižšího věku, kdy by mohla pravděpodobnost pro odstranění růst. Dle vyvrácené hypotézy a statistické analýzy vidíme, že na věku aplikace tetování nezáleží. Vidíme ale, že trend pro aplikaci je u mladší věkové skupiny. Tetování si 50 % respondentů aplikovalo do 20 let a zároveň 52 % uvedlo, že si aplikované tetování nechalo odstranit ve věku mezi 20. a 30. rokem života. Zde se naskytá možnost pro další empirický výzkum.

Negativní reakce okolí na tetování jedince souvisí s jeho následným odstraněním. Výsledky statistické analýzy poukázaly na částečnou přímou závislost mezi reakcí okolí na tetování a následné odstranění. 59 % dotázaných sice uvedlo, že se s negativní reakcí nesetkalo, ovšem dalších 41 % se s negativní reakcí setkávalo jen občas nebo často. Zde vidíme, že reakce okolí, související s prvním dojmem a chybami v sociální percepci, mohou stále ovlivňovat mezilidské vnímání a mohou mít dokonce vliv i na rozhodnutí jedince o odstranění tetování. Důvody pro tak značnou četnost pro pozitivní zkušenost s reakcemi okolí dokládají, že tetování v současnosti skutečně zaujímá své místo ve společnosti a je většinou společností přijímáno.

Pohlaví tetovaného jedince nesouvisí s volbou konkrétní metody odstranění tetování. V tomto případě nebyla prokázána závislost mezi pohlavím a volbou metody pro odstranění tetování. Mezi způsoby odstraňování tetování mezi muži a ženami nejsou významné rozdíly. Zde je potřeba podotknout, že 79 % účastníků výzkumu tvořily ženy. Pokud by v dalších výzkumech bylo pohlaví rozloženo rovnoměrně, mohlo by se dojít k rozdílným výsledkům.

Tetování, které má pro svého nositele hluboký význam, přímo nesouvisí s volbou konkrétní metody odstranění tetování. 63 % respondentů uvedlo, že pro ně mělo aplikované tetování hluboký význam. Zde se ukazuje, že i když se tetování často aplikuje v mladší dospělosti, jedinec má své tetování promyšlené a znamená pro něj něco hodnotnějšího než jen dekoraci. Zde se nabízí myšlenka, že kvůli hlubšímu vztahu k tetování by mohl jedinec tíhnout ke specifické metodě úpravy tetování, což ovšem analýza nepotvrzuje. Důvodem může být změna názorů a postojů vlivem změny životních hodnot, nabývání zkušeností, získávání vlastní identity vlivem přechodu z mladší do střední nebo starší dospělosti a význam tetování se pro jedince může postupem času měnit.

Volba tatéra pro aplikaci tetování přímo souvisí s jeho následným odstraněním. Skutečnost, že dominuje u respondentů profesionální tatér nad amatérským, může mít své důvody. Profesionální a hygienické zázemí, jedinečnost umělce, kvalita zpracování s minimem zdravotnických rizik oproti neprofesionálnímu a možnému nehygienickému zázemí.

Jedinec při volbě metody odstranění dříve chtěného tetování vychází z vlastních, subjektivních důvodů. Z výzkumného šetření vyplynulo, že důvodem pro odstranění tetování byla pro 32 % respondentů nespokojenost s kvalitou práce tatéra. 26 % dotázaných uvedlo, že

se jim tetování časem přestalo líbit a pro 21 % byla důvodem nespokojenost s vybraným motivem. Dotázaní uváděli také další důvody, které sahaly pod 20 %. Například změna motivu k horšímu stavu vlivem času, neaktuálnost motivu, životní změny. Důvody, které měly procentuální zastoupení pod 10 %, byly například negativní emoce a pocity s tímto tetováním či stud, tlak zaměstnavatele, vstup do armády, partnerské tetování, negativní reakce okolí či úprava kvůli dokreslení motivu.

Výzkumné šetření a jeho zaměření na odstranění tetování v období dospělosti může být s dalším zpracováním přínosné v preventivních opatřeních spočívajících v přístupu k informacím a obecné informovanosti veřejnosti. Šetření tak může být přínosné nejen pro jedince, kteří o odstranění tetování uvažují nebo se pro něj již rozhodli, ale především pro ty, kteří si své tetování teprve nechávají aplikovat. Zjištěné údaje reflektují možnosti současné medicíny a salonů, jak tetování bezpečně odstranit s ohledem na finanční zátěž, ale také osobitými důvody, které k odstranění tetování vedly. Pokud budou tyto informace přístupné veřejnosti a dostane se k nim každý jednotlivec, který o tetování uvažuje, mohou v budoucnu snížit počet úprav a odstranění tetování, čímž je možné u jedince předejít nepříjemným psychologickým stavům, osobním problémům či zbytečným finančním výdajům. Pokud si je jednotlivec vědom veškerých rizik a následků, které mohou vzejít neuváženou aplikací tetováže nejen z hlediska krátké doby po aplikaci, ale z dlouhodobého hlediska ovlivněného stárnutím a s tím souvisejícím zráním, získáváním nových zkušeností a změnou postojů, může se do budoucna odstranění tetování vyvarovat.

Výzkumné šetření přineslo řadu výsledků, na které je ovšem potřeba nahlížet kriticky. Musím podotknout, že výsledky nelze zobecnit na celou populaci vzhledem k nízkému počtu respondentů ve výzkumu. Aby výsledky mohly být považovány za validní, je zapotřebí, aby byl výzkum realizován ve větším počtu, aby se výše popsané skutečnosti daly potvrdit. Téma výzkumu otevírá nové možnosti, jak dále navázat a hlouběji proniknout do této skupiny společnosti a bylo ji tak lépe definovat a nadále zjišťovat nové poznatky, které by v oblasti tetování posouvaly dál nejen samotné tatéry ve svých znalostech, ale především v informovanosti široké veřejnosti. Jelikož je tetování čím dál oblíbenější a stalo se přijímanou součástí společnosti, je nutné znát veškeré informace a rizika, která jsou spjata nejen s aplikací, ale také s jeho odstraněním.

Závěr

O tom, že je aplikace tetování i jeho odstranění silným zásahem nejen do integrity kůže, ale také do financí, není třeba polemizovat. Pro potřeby diplomové práce byly stanoveny výzkumné cíle a 6 hypotéz, z nichž se 5 potvrdilo. Spolu s výše uvedenými aspekty souvisí dílčí cíle diplomové práce. Především nalezení vztahu mezi volbou konkrétní metody pro odstranění tetováže vzhledem k finanční náročnosti, souvislost mezi odstraněním tetování a skutečností, zda motiv aplikoval tatér profesionální či amatérský, spojitost mezi věkem aplikace a věkem odstranění, spojitost mezi pohlavím a výběrem konkrétní metody, zdali hloubka významu pro nositele ovlivňuje výběr metody pro odstranění a existuje-li spojitost mezi odstraněním tetování. Těmito aspekty můžeme definovat jedince, kteří absolvovali nebo absolvují odstranění svého tetování, jako specifickou skupinu ve společnosti.

Na základě výzkumného šetření vzešla najevo skutečnost, že dospělí jedinci si svá tetování nechávají odstraňovat stejně jako aplikovat z řady důvodů, ovšem tím nejvíce zaznamenaným v rámci této práce je nespokojenost s prací tatéra a skutečností, že časem se stává tetování méně atraktivní a svému nositeli se přestane líbit. Nejužívanější metodou k odstranění je cover up, tedy úprava tetování či překrytí novým tetováním.

Ze zjištěných a v předešlých kapitolách popsaných skutečností můžeme jedince, který si nechává odstranit své tetování, definovat jako člověka, jenž si nechal tetování aplikovat profesionálním tatérem, a to nejčastěji mezi 18. a 20 rokem života a následně do 30. roku si zároveň toto tetování nechal nějakou metodou odstranit či upravit. Nejčastějším důvodem je nespokojenost s prací tatéra nebo skutečnost, že časem se motiv člověku přestává líbit a pro jeho odstranění volí nejčastěji z finančních důvodů metodu cover up. I po této zkušenosti by si nechal tetování aplikovat znovu.

Na základě popsaných výsledků můžeme potvrdit, že bylo dosaženo předem stanovených cílů.

Seznam použitých zdrojů

Seznam literatury

BRYCHTA, Pavel a Jan STANEK. *Estetická plastická chirurgie a korektivní dermatologie*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-9314-6.

CIBULKOVÁ, Aneta. *Netetuj se blbě*. Praha: Plot, 2020. ISBN 978-80-7428-380-2.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-198-3.

HORSKÁ, Barbora. *Pohled na tetování a s ním spojená problematika hledání práce ve 21. století*. Hradec Králové, 2020. Bakalářská. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. Mgr. Radim Šíp, Ph.D.

HYNAROVÁ, Eva. *Problematika tetování u současné mládeže*. Olomouc, 2020. Bakalářská. Univerzita Palackého, pedagogická fakulta, katedra psychologie a patopsychologie. Vedoucí práce Mgr. Michaela Pugnerová, Ph.D.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Havlíčkův Brod: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

FERGUSON, Henry. *Umění tetování*. Praha: Rebo, 1998. ISBN 80-7234-028-X.

FIKSA, Radek. *Encyklopedie bodyartu*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2009. ISBN 978-80-903957-4-9.

FIKSA, Radek. *Tetování*. Druhé vydání. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2011. ISBN 978-80-87525-00-5.

FRÝDA, Přemysl. *Desatero: pro bezpečnou práci s lasery, IPL a jinými přístroji fotonické medicíny*. Praha: European medical phototherapy and esthetics association, 2014. ISBN 978-80-260-7693-3.

JANEČKOVÁ, Michaela. *Jaký vliv má tetování na sociální status v zaměstnání*. Brno, 2017. Diplomová. Masarykova univerzita, pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. Mgr. Radim Šíp, Ph.D.

JELÍNKOVÁ, Kristýna. *Tetování v ČR: Mezigenerační srovnávací studie*. Brno, 2020. Bakalářská. Masarykova univerzita, přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Mořkovský.

KONKOLOVÁ, Radmila. *Korektivně dermatologické metody*. Praha: Maxdorf, 2001. ISBN 80-85912-54-6.

NAVRÁTIL, Leoš a kolektiv. *Nové pohledy na neinvazivní laser*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-1651-0.

RÖCKEN, Martin. *Kapesní atlas dermatologie*. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0106-1.

ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998, s. 93-104. ISBN 80-85931-48-6.

RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Žďár nad Sázavou: Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-780-6.

SHEEHYOVÁ, Gail. *Průvodce dospělými: Šance a úskalí druhé poloviny života*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-185-1.

ŠMÍDOVÁ, Michaela, Martin VÁVRA a Tomáš ČÍŽEK. *Inventura předsudků*. Vydání I. Praha: Academia, 2017. ISBN 978-80-200-2731-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost a stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

VALENTA, Vladimír. *Tetování a tetování*. Vydání první. Praha: Deus, 2011. ISBN 978-80-87408-03-2.

Internetové zdroje

Astanzalaser: 7 Most Frequently Asked Questions from Laser Tattoo Removal Patients [online]. Dallas: Astanza Laser, 2019 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://info.astanzalaser.com/blog/7-most-frequently-asked-questions-from-tattoo-removal-patients>

Black House Tattoo: Barva tetování [online]. Praha: Black House Tattoo, 2017 [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: <https://www.blackhousetattoo.cz/barva-tetovani>

Co říká tetování: Úprava těla je intimní záležitost. Vždy ale vysílá signály i do našeho okolí [online]. Jan Kulhánek, 2015 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/co-rika-tetovani/>

Esthe-laser: Odstranění tetování - mýty a fámy [online]. Praha: smworks, b.r. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.esthe-laser.cz/clanky/detail-odstraneni-tetovani-myty-a-famy-389/>

Firemní sociolog: Chyby ve vnímání druhých [online]. Hlušička, 2016 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.firemni-sociolog.cz/cz/uzitecne-informace/clanky/377-chyby-ve-vnimani-druhych>

Mayo Clinic: Tattoo removal [online]. Minnesota: Mayo Foundation [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.mayoclinic.org/tests-procedures/tattoo-removal/about/pac-20395105>

Modern Society Meaning, Definition & Characteristics of Modern Society [online]. Study lecture notes, 2022 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <http://studylecturenates.com/modern-society-meaning-definition-characteristics-of-modern-society/>

Odkiaľ pramenia predsudky voči tetovaniu? [online]. Slovensko: Nat Cherry, 2018 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: https://www.tatuantes.com/sk/Odkiaľ-pramenia-predsudky-voči-tetovaniu%3F/#google_vignette

Odstranění tetování nebo permanentního make-upu nemusí být jednoduché [online]. Praha: Novinky, 2019 [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/odstraneni-tetovani-nebo-permanentniho-make-upu-nemusi-byt-jednoduche-40295092>

Tattoo Removal: 11 Things I Wish I Knew Before Getting It [online]. Chan, 2021 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.glamour.com/story/tattoo-removal-cost-what-is-it-like>

The nature of modern society [online]. Encyclopædia Britannica, 2022 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/modernization/Modern-society-and-world-society>

7 Most Frequently Asked Questions from Laser Tattoo Removal Patients [online]. Dallas: Barling, 2021 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://info.astanzalaser.com/blog/7-most-frequently-asked-questions-from-tattoo-removal-patients>

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník k diplomové práci

Dotazník k diplomové práci na téma „Problematika odstraňování tetování v období dospělosti“

Dobrý den.

Jmenuji se Eva Hynarová a jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Chci Vás požádat o chvíli Vašeho času k vyplnění krátkého dotazníku k mé diplomové práci s názvem „Problematika odstraňování tetování v období dospělosti“. Dotazník je zcela anonymní. Mnohokrát děkuji za spolupráci.

1. Vaše pohlaví?
 - A) Žena.
 - B) Muž.
2. Váš věk?
 - A) Méně, než 20 let.
 - B) 21–30 let.
 - C) 31–40 let.
 - D) 41–50 let.
 - E) Nad 50 let.
3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - A) Základní.
 - B) Střední s výučním listem.
 - C) Střední s maturitou.
 - D) Vyšší odborné.
 - E) Vysokoškolské.
4. Nechal/la jste si přetetovat, jakkoli upravit nebo odstranit tetování?
 - A) Ano.
 - B) Ne.

Pokud je Vaše odpověď NE, dále, prosím nepokračujte.

5. Jaký tatér aplikoval tetování, které jste si nechal/la odstranit/upravit?
 - A) Profesionální tatér.
 - B) Amatérský tatér.

6. Jaký byl Váš věk při aplikaci tohoto tetování?
- A) Méně, než 20 let.
 - B) 21–25 let.
 - C) 26–30 let.
 - D) 31–40 let.
 - E) Nad 40 let.
7. Jaký byl Váš věk při jeho odstranění/úpravě?
- A) Méně, než 20 let.
 - B) 20–30 let.
 - C) 31–40 let.
 - D) 41–50 let.
 - E) Nad 50 let.
8. Setkával/la jste se s negativními reakcemi na ono tetování?
- A) Ano, často.
 - B) Ano, občas.
 - C) Ne.
9. Mělo pro Vás ono tetování hlubší význam?
- A) Ano.
 - B) Ne.
10. Co Vás vedlo k jeho odstranění?
- A) Nespokojenost s kvalitou práce tatéra.
 - B) Nespokojenost s motivem.
 - C) Negativní reakce okolí.
 - D) Motiv se časem změnil k horšímu.
 - E) Tlak zaměstnání/zaměstnavatele.
 - F) Přestalo se mi líbit.
 - G) Už pro mě není aktuální.
 - H) Motiv je nevhodný.
 - I) Stud.
 - J) Vytváří ve mě negativní emoce.
 - K) Necítím se s ním dobře.
 - L) Jiné.
11. Jakou jste zvolil/a metodu pro jeho odstranění?
- A) Cover up - úprava/překrytí novým tetováním.

- B) Laser.
 - C) Salabrasion - umrtvení/zmrazení a následné setření.
 - D) Dermabrasion – obroušení svrchní vrstvy kůže.
 - E) Excision – vyříznutí kůže s tetováním a zažití rány.
 - F) Kombinace metod.
12. Jaký faktor byl pro Vás při výběru této metody nejdůležitější?
- A) Finance.
 - B) Intenzita zásahu do kůže.
 - C) Míra bolesti.
 - D) Riziko vzniku následných jizev.
 - E) Reference druhých.
 - F) Jiná.
13. Bylo pro Vás odstranění Vašeho tetování finančně náročné?
- A) Ano, velmi.
 - B) Ano.
 - C) Ne.
14. Jakou částku jste do jeho úpravy/odstranění investoval/la?
- A) Méně, než 5 000 Kč.
 - B) Do 10 000 Kč.
 - C) Do 25 000 Kč.
 - D) Do 40 000 Kč.
 - E) Do 70 000 Kč
 - F) Do 100 000 Kč.
 - G) Nad 100 000 Kč.
15. Cítíte spokojenost po úpravě/odstranění tohoto tetování?
- A) Ano.
 - B) Ne.
 - C) Nevím.
16. Nechal/la byste si po této zkušenosti znovu aplikovat tetování?
- A) Ano.
 - B) Ne.
 - C) Nevím.